

Mecmûa-i İlâhiyât'ın MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu

Arş. Gör. Sevgi Limon
Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
sevgi.limon@selcuk.edu.tr

Öz

Birçok araştırmacı ve bilim insanının önemini vurguladığı birer kültür mirası niteliği taşıyan şiir mecmuaları, hâlen bir kısmı bilinmeyen şair ve şiirlerin ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi çalışmalarına katkı sağlaması açısından en önde gelen kaynaklardandır. Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Arif Mehmed Murad bölümü, 48 numaralı Mecmû'a-i İlâhiyât da bu kaynaklar arasında yer almaktadır. İçine aldığı şairlerin yaşadığı yüzyıllar ve şiirlerin imla özellikleri göz önüne alınarak 16. yüzyıl sonu veya 17. yüzyıl başlarında derlendiği tahmin edilen mecmuada tertip tarihi ve müretteple ilgili bir bilgiye yer verilmemiştir. 86 varaktan oluşan mecmuada 34 şaire ait 135 şiir bulunmakta ve geneli bir tarikata mensup olan tasavvuf şairlerinin ilahi aşk, pişmanlık, dünya kayıtlarından ayrılmak, mürşide bağlanmak vd. konulardaki ilahilerini barındırmaktadır. Mecmû'a-i İlâhiyât'ın hem biçim hem içerik bakımından incelendiği ve MESTAP'a göre muhteva tablosunun hazırlandığı bu çalışmanın amacı, mecmua çalışmalarına ve MESTAP'a katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, ilahi mecmuası, MESTAP, Mehmed Arif Mehmed Murad.

Contents Table of Mecmûa-i İlâhiyât According to MESTAP

Abstract

Poetry collections, which is a cultural heritage that emphasized the importance of many researchers and scientists, are among the leading sources in terms of revealing and evaluating poets and poems, some of which are still unknown. Mecmûa-i İlâhiyât numbered 48 at Süleymaniye Library Mehmed Arif Mehmed Murad department is take place among these sources. In the collection, which is estimated, by considering the centuries lived by the poets included in the collection and spelling characteristics of poems, to be compiled at the end of the 16th century and at the beginning of the 17th century, there is no information about the compiler and compilation date. The collection, which consists of 86 leaf, contains 135 poems belonging to 34 poets and contains hynms on divine love, regret, leave world ties, connect to murshid etc. topics. The purpose of this study, in which the collection is examined in terms of both form and content and prepared according to MESTAP, is to contribute to collection studies and MESTAP.

Keywords: Collection, hymn collection, MESTAP, Mehmed Arif Mehmed Murad.

Gönderim Tarihi / Sending Date: 12/02/2020

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 02/07/2020

GİRİŞ

Edebiyat ve bilim alanında birçok şair ve ilim insanı ile ilgili bilgilere ulaşılan, çeşitli bilgi, not ve şiirlerin ilk hâllerinin gün yüzüne çıkmasına yardımcı olan mecmualar, "genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplar" olarak tanımlanmaktadır (Uzun, 2003, C. 28, s. 265).

Mecmuaların şekil özellikleri ve tertibi belirli benzerlikler içerse de bunlar mürettibin isteğine göre şekillenmektedir. Bu anlamda mecmuaları diğer edebî türler gibi tek bir biçimle sınırlandıramayız. Bu eserler belli bir düzenle hazırlandığı gibi herhangi bir kalıba veya tasnife uymadan hazırlanmış da olabilir. Mecmualar hemen her alanda bilgiye rastlanabilen ve bu alanlara katkı sağlayacak nitelikte eserlerdir.¹

Mecmualar konu, şekil ve amaç vb. kıstaslara göre sınıflandırılmaktadır: "Kaside mecmuaları, gazel mecmuaları, tahmis-muhammes mecmuaları, kıta mecmuaları gibi kategoriler, şiir mecmualarında nazım şekillerini merkeze alan sınıflandırmalardır. İçerdiği konu ve türe göre musiki mecmuaları, ilahî mecmuaları, dua mecmuaları, tarih mecmuaları, inşa mecmuaları gibi farklı tasnifler de yapılabilir" (Aydemir, 2013, s. 53).

Bu makaleye konu olan mecmua tür açısından "ilahi mecmuaları" sınıfına dâhil olmaktadır.

"Mutasavvıf şairler tarafından dinî ve ilahi fikirleri muhtevi olarak yazılan manzumeler" (Baltacı, 2011, s. 89) olarak tanımlanan ilahî², "dinî temlere bağlı bir çeşit Âşık Edebiyatı nazım şeklidir. İlahinin kelime anlamı "Allah'a ait, Allah'a mahsus" demektir. Bu sebeple ilahilerde Allah sevgisi ve dinî temalar yer alır. Divan Edebiyatı'nın tevhid ve münacatlarına benzer. Dinî törenlerde dergâhlarda ağır bir makamla söylenir" (Uzun, 1981, C. 4, s. 357).

İlahî mecmuaları ise "şiirlerin tamamı veya büyük kısmı "ilâhî" türünde yazılan manzumelerden oluşan eserler" (Köksal, 2017, s. 332) olarak tanımlanmaktadır. Bu mecmualar genelde fazla hacimli olmayan, hem aruz hem hece vezniyle yazılmış ilahileri barındırabilen, öne çıkan bazı mutasavvıfların ilahilerine daha çok yer verilen ve bazılarında bestelendiği makamın kaydedilmesine karşın çoğunda bu özelliğin olmadığı derlemelerdir. (Köksal, 2017, s. 332)

Şiir mecmuaları hakkında yapılan çalışmaların sayıları günden güne artmaktadır.³ Ancak ilahi mecmuaları bu çalışmalar arasında çok az bir yere sahiptir.⁴ İlahi mecmualarının

¹ Mecmualarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Çakır, M. & Koncu, H. (2012). Şairleri yetiştiren bir kaynak olarak mecmûa. E. N. İşli (Ed.), *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambaı içinde* (s. 117-134). İstanbul: Turkuaz Yay.; Gürbüz, M. (2013). Şiir mecmûalarının kaynakları üzerine. *Turkish Studies*, 8/1, 315-322. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4453>; Köksal, M. F. (2012). Şiir mecmûalarının önemi ve mecmûaların sistematik tasnifi projesi (MESTAP). E. N. İşli (Ed.), *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambaı içinde* (s. 409-431). İstanbul: Turkuaz Yay.; Uzun, M. (2003). Mecmûa. *Türkiye diyanet vakfı İslâm ansiklopedisi* (C. 28, s. 265-268). Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi; Aydemir, Y. (2007). Metin neşrinde mecmûaların rolü ve karşılaşılan problemler. *Turkish Studies*, 2/3, 122-137. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.118>; Aydemir, Y. (2013). Mecmualara sorulması gereken sorular. *Turkish Studies*, 8/1, 51-64. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4633>.

² İlahilerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Artun, E. (2017). *Dinî-tasavvufî halk edebiyatı*. Adana: Karahan Kitabevi; Öztuna Y. (2000). İlahî. *Türk müzikî kavram ve terimleri ansiklopedisi* (s. 171-172). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.; Sözer, V. (2005). İlahî. *Müzikî ansiklopedik sözlük* (s. 361). İstanbul: Remzi Kitabevi.

³ Şiir mecmuaları hakkında yapılan çalışmalar için bkz.: Gynaş, K. A. (2011). Şiir mecmuaları hakkında yapılan çalışmalar bibliyografyası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25, 245-260. Erişim adresi: <http://sefad.selcuk.edu.tr/sefad/article/view/97>. Erişim tarihi: 15.03.2020; Tanyıldız, A. (2012). Şiir mecmualarının

hem edebiyat ve dil hem de tarih açısından önemi göz ardı edilemez. Bu sebeple söz konusu eserlerle ilgili çalışmaların arttırılması sosyal bilimler adına önem arz etmektedir.

Bu makalede Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Arif Mehmed Murad bölümü, 48 numaralı Mecmû'a-i İlâhiyât şekil ve muhteva bakımından incelenmiştir. Bu mecmuanın konu olarak seçilmesindeki amaç ilahi mecmualarının mecmualar arasındaki değerini ortaya koyarak Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)'ne⁵ uygun şekilde mecmuanın dökümanını çıkarmak ve ilgili çalışmalara katkı sağlamaktır.

Çalışmanın yöntemi Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)'ne göre şekillenmiştir. Bu bağlamda mecmuadaki ilahiler ayrıntılı bir muhteva tablosuyla aktarılmaya çalışılmıştır. Tablo hazırlanırken dikkat çeken ve tabloya alınamayan hususlara Mecmû'a-i İlâhiyât'ın Şekil Bakımından Tanıtımı ve Mecmû'a-i İlâhiyât'ın Muhtevası başlıkları altında ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

1. MECMÛ'A-İ İLÂHIYÂT'IN ŞEKİL BAKIMINDAN TANITIMI

1.1. Tavsifi ve Tertibi

Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Arif Mehmed Murad bölümü, 48 numaralı Mecmû'a-i İlâhiyât, yazmanın vikaye varağında "Mecmû'a-i İlâhiyât Li-ba'zi'l 'Ârifin" şeklinde adlandırılmıştır. Yine bu varakta sonradan yazıldığı anlaşılan "İlâhiler Mecmû'ası" ibaresi yer almaktadır.

Mecmuanın varak numaralarının farklı bir mürekkeple yazılması, numaraların sonradan verildiğini düşündürmektedir. İlk varakta bulunan "78 varaktır" kaydının da yine sonradan yazıldığı ve son varak numarasına bakılarak kaydedildiği görülmektedir. Ancak mecmua 86 varaktır ve çobanlardan(reddâde) anlaşıldığına göre varak eksikliği de yoktur. Yazmadaki kayıtlı varak sayısı bakımından bu uyumsuzluk varak numaralandırılması esnasındaki hatadan kaynaklanmaktadır. Şöyle ki; mecmuada önceden verilen aynı numara sonraki bir varakta tekrar verilmiş ve o numara devam ettirilmiştir. Bundan dolayı sekiz varaklık bir kayma meydana gelmiştir. Çalışmada varak sayısının doğru verilebilmesi için

neşri hakkında. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5/21, 224-239. Erişim adresi: https://www.academia.edu/26982802/ŞİİR_MECMÛALARININ_NEŞRİ_HAKKINDA. Erişim tarihi: 15.03.2020

Mecmualarla ilgili hazırlanan güncel tezler için bkz.: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

Mecmualarla ilgili yapılan çalışmalar için ayrıca bkz.: <https://www.osmanliedebiyati.com/>; <https://mestap.com>.

⁴ İlâhi mecmualarıyla ilgili tespit edilen ve online ortamdan erişilebilen on iki tez, iki makale ve bir bildiri bulunmaktadır;

Bildiri: Köksal, M. F. (2017). Dinî-tasavvufî Türk musiki araştırmalarında ihmal edilen bir yazma türü: ilâhî mecmuaları ve mühim bir ilâhî mecmuası. Ş. Özdemir & A. Gün (Ed.), *Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Mûsikî Sempozyumu* içinde (s. 331-336). Ankara: Kibatek.

Makaleler: Gürbüz, M. (2019). Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'ndeki 13229 numaralı ilâhi ve dua mecmuası. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3/4, 179-220. <https://doi.org/10.34083/akaded.656025>.

Ciğa, Ö. (2016). Mevlâna Müzesi Kütüphanesinde kayıtlı 1626 numaralı ilâhî mecmûası. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 85-102. Erişim adresi: <http://www.e-dusbed.com/Dusbed/ArchiveIssues/PDF/3960263b-6868-e711-80f0-00224d68272d>. Erişim tarihi: 15.03.2020.

Tezler: tez künyeleri bkz. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

⁵ Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi Mehmet Fatih Köksal'ın başlattığı ve Eski Türk Edebiyatıyla ilgili araştırma yapan öğrencilerden akademisyenlere kadar birçok kişi tarafından desteklenen bir projedir. "Projenin hedefi, öncelikli olarak şiir mecmuaları, nihâî olarak da edebiyatla ilgili -cönlükler de dâhil olmak üzere- bütün mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılmasıdır. Proje, katılmayı kabul ve taahhüt eden Eski Türk Edebiyatı alanı çalışmalarının lisansüstü -tercihen yüksek lisans- öğrencilerine yaptırılacak tezler hâlinde yürütülecektir" (Köksal, 2012a, s. 422). Projenin web sitesi: <https://mestap.com/>.

1b'den 86a'ya kadar yeniden bir numaralandırma yapılmıştır. Makalede varak numarası gösterilen yerlerde ise Fatih Köksal'ın önerisine uyularak mecmuadaki hatalı numaralandırma esas alınmıştır: "...varak numarası verilen (ki çoğunlukla öyledir) nüshalarda kitap üzerindeki numaralara sadık kalınmalıdır. Nadir de olsa aynı numara mükerreren yazılabilir (meselâ art arda gelen iki sayfada da 21 numarası yazması gibi) ya da tam tersi olarak numaralandırılmamış varaklar bulunabilir. Bu durum bir dipnotla belirtilmeli ve yanlış da olsa nüshadaki numaralara uyulmalıdır." (Köksal, 2012, s. 202/ 12. dipnot).

Mecmuanın kapağında yıpranma olmasına karşın varaklarda yıpranma bulunmamaktadır. Ebatları 207 x 137 - bb x bb mm olarak kaydedilen mecmuanın başlıklar dâhil ilk dokuz varağındaki satır sayısı on yedi, buradan son varağına kadarki sayfalarda ise satır sayısı on üçtür. İlk varakta vakıf bilgisini içeren bir mühür [Vaḳafe ḥâze'l kitâb Es-Seyyid Ḥâfız Meḥmed Murad Şeyh-i Ḥânḳâh-ı Murâd Molla (Bu kitabı Murad Molla Hangahı'nın şeyhi Seyyid Hafız Mehmed Murad vakfetti).] ve her varağında çoban(reddâde) bulunmaktadır.

On üçüncü varağı kadar kimi sayfalarda çift kimi sayfalarda da tek kırmızı cetveli yazmanın sonraki sayfalarında cetvel kullanılmamıştır. Şiirlerin de bazıları çift sütun hâlinde beytin ilk mısraı sağda ikinci mısraı solda olacak şekilde yazılırken bazıları tek sütunda alt alta yazılmıştır. Başlıkların tamamı surhtur. Bu başlıklarda şairlerin mahlasıyla birlikte şairleri nitelemek veya ölmüş olanlarını anmak için bazı Arapça ifadeler de yer verilmiştir (Ḳuddise Sırruhu, Ravvaḥallâhu Rūḥahu vd.). Aynı şairin birden çok şiiri art arda geldiğinde ilk şiirinde başlık olarak mahlası kullanılmış sonraki şiirlere ise "velehü eyzan" başlığı verilmiştir. Şiirlerin tamamı ve hareketler siyah mürekkeple yazılmıştır. Birçok yazmada görülen mahlasların üzerine çizgi çekilerek vurgulanması şeklindeki uygulama bu mecmuada görülmemektedir.

Genel itibariyle okunaklı bir yazıya sahip olan ve şiirlerin hareketli nestalik yazı tipiyle yazıldığı mecmuada derkenarlar da bulunmaktadır. Bu kısımlardaki şiirler harekesiz olarak ve farklı bir yazı tipiyle yazılmıştır. Bunların bir kısmı özensiz ve silik olduğu için bazı kelime ve ibareler okunamamıştır.

Mecmuada hamdele, salvele, mukaddime, sebab-i telif ve fihrist bulunmamaktadır. Mecmuanın ilk varağında Kaygusuz Vizeli Alaaddin'e ait;

Evliyâyâ egrî bakmañ kevn ü mekân elindedür
Mülke ḥükmin süren oldur iki cihân elindedür (Ekinci, 2013, s. 166; Gölpınarlı, 1932, s. 63).

matlı bir şiir ve bazı Arapça ifadeler, son varağında ise Derviş mahlasıyla;

Eger zâhid sorar-iseñ bize ḳadrüñ cevâbını
Ḥaḳîḳat ḳadre irendür aça gönül kitâbını

matlı bir şiir yer almaktadır. Ancak Gölpınarlı (1932) bu şiiri *Kaygusuz Vizeli Alaaddin* adlı kitabında yayınlamıştır (s. 50). Bunlar mecmuanın muhtevasına ait

olmadıkları⁶ için MESTAP tablosuna dâhil edilmemiş fakat tablo kısmında dipnotlarda verilmiştir.

Şiir mecmuaları için farklı kıstaslar göz önüne alınarak çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Makalenin konusu olan mecmua Levend'in (1984) tasnifine göre, "*aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelmiş mecmualar*" (C. 1, s.166) sınıfına girmektedir. Zira ilahiler mecmuası olan bu eserde Allah'ın varlığı, birliği, yücelik ve kudreti, dünya kayıtlarından ayrılmak, mürşide bağlanmak gibi tasavvufi konular işlenmektedir.

Kılıç'ın (2012) tasnifine göre; şekil bakımından "*ilahi mecmuarı*"⁷(s. 85), cilt ve tertip hususiyetlerine göre "*mürettep mecmualar*" (s. 81), mürettep durumuna göre "*mürettibi bilinmeyen mecmualar*" (s. 82), dil bakımından "*Türkçe mecmualar*" (s. 92), muhteva bakımından "*tasavvuf mecmuaları*" (s. 93) sınıfına dâhil olmaktadır.

Gürbüz'ün (2012) sınıflandırmasında ise "*şairlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları*" (s. 109) sınıfına alınabilir.

Mecmû'a-i İlâhiyât, adlandırmadan da anlaşılacağı üzere -birkaç şiir hariç şiirlerin tamamı ilahi türünde olduğundan- nazım türü esas alınarak tertip edilmiştir. Fakat nazım türüne göre tertip ve tasnifi netleştirilse de şekil açısından mutlak bir tertip hususiyetinden söz etmek mümkün değildir. Zira mecmuadaki ilahilerin büyük bir bölümü gazel nazım şekliyle yazılmış olmasına karşın kaside, müfred, terci-i bend, murabba, muaşşer, mesnevi ve koşmaya da yer verilmiş ve bunlar herhangi bir düzen içinde mecmuaya alınmamıştır.

Mecmua Cemâl-i Halvetî'nin ilahisiyle başlamış sonra Âşık'ın ve Yûnus'un daha sonra tekrar Cemâl-i Halvetî'nin ilahisiyle devam etmiştir. Bu duruma mecmuanın diğer bölümlerinde de rastlanmakta bu nedenle mürettibin mecmuayı şairlere göre de tasnif etmediği görülmektedir. Bütün bu hususlardan hareketle mürettibin mecmuayı; şair, vezin, kafiye/redif ve nazım şekli gibi herhangi bir tertip ölçütüne bağlı kalmadan sadece türü kıstas olarak tertip ettiği anlaşılmaktadır.

Fatih Köksal ilahi mecmualarının özelliklerini açıklarken fazla hacimli olmamaları, hem hece hem aruzla yazılan şiirleri barındırmaları, belli başlı mutasavvıfların şiirlerinin sayıca diğer şairlerinkine göre çok önde oluşu ve bazılarında bestelendiği makamın kaydedilmesine rağmen çoğunda bu özelliğin olmaması gibi genelgeçer hususları sıralamaktadır (Köksal, 2017, s. 332) Ayrıca diğer ilahi mecmuası çalışmalarına⁸ bakıldığında çoğu mecmuanın tezhîp bakımından sade olduğu, mürettibinin ve tertip tarihinin belli olmadığı, dini-tasavvufi konuları işlediği ve öğüt vermeyi amaçladığı görülmektedir. Buna göre ele alınan mecmuanın diğer mecmualarla ve Köksal'ın ölçütleriyle karşılaştırıldığında ilahi mecmualarının genel formuna büyük ölçüde uyduğu söylenebilir. Ancak bu mecmuayı diğer ilahi mecmualarından ayıran en önemli özellik hacimli olmasıdır. Zira ortalama 20-40 varak civarında olan ilahi mecmualarına karşın bu mecmua 86 varaktan oluşmaktadır.

⁶ Yazı biçimi, mecmuadaki şiirlerin tamamında başlık bulunmasına rağmen bu şiirlerde olmayışı ve son varaktaki şiirin temmetten sonra yer alışı söz konusu şiirlerin mecmuaya sonradan eklendiğini, asıl içeriğe dâhil olmadıklarını göstermektedir.

⁷ Kılıç'ın ilahileri şekil olarak sınıflandırmasına karşın Köksal "*ilahi bir nazım şekli değil nazım türüdür.*" şeklinde bir açıklama yapmaktadır (Köksal, 2017, s. 331). Yine Yaşar Aydemir de ilahi mecmualarını türlere göre yaptığı sınıflandırmaya almıştır (Aydemir, 2013, s. 53). Bu çalışmada ilahi bir tür olarak kabul edilmiş ve MESTAP tablosunda şiirlerin nazım türü bölümüne "*ilahi*", nazım şekli bölümüneyse "*gazel, kaside, koşma, murabba vd.*" yazılmıştır.

⁸ Bu çalışmalara giriş bölümünde değinilmiştir.

1. 2. Mürettip ve Tertip Tarihi

Mecmuada mürettip ve tertip tarihi ile ilgili bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak 1b'de vakfiye mührü bulunmakta ve 2a'da da bir vakfiye notu yer almaktadır. Vakfiye notunda "Vaḳafe ḥâze'l kitâb Es-Seyyid Ḥâfız Meḥmed Murad Şeyh-i Ḥânḳâh-ı Murâd Molla (Bu kitabı Murad Molla Hangahı'nın şeyhi Seyyid Hafız Meḥmed Murad vakfetti)." yazmaktadır. Buna göre yazmanın sahibinin Murad Molla Tekkesi ve Kütüphanesinin banisi Murad Molla lakabıyla tanınan Kazasker Damadzâde Mehmed Murad olduğu söylenebilir. Damadzâde Mehmed Murad kendi ismiyle 1183'te (1769) bir tekke ve 1189'da (1775) bir kütüphane kurmuştur. Bu kütüphanedeki yazmaların bir kısmı 1949-1954 yıllarında Süleymaniye Kütüphanesi'ne taşınmış son olarak 1999 depreminde kütüphanenin iyice hasar görmesiyle kalan koleksiyon da Süleymaniye Kütüphanesi'ne alınmıştır (Erünsal, 2006, C. 31, s. 188; Özdil, 2014). Söz konusu mecmua da bu koleksiyonda bulunan yazmalardan biridir. "Mehmed Arif Mehmed Murad" koleksiyon adındaki Mehmed Arif ise Mehmed Murad'ın oğlu ve Murad Molla Kütüphanesi'nin mütevellisidir.

Mecmuanın mürettibi belli olmasa da son varakta bulunan ve katibe dua talebinde bulunulan aşağıdaki beytin mürettibe ait olduğunu düşünüyoruz:

Ḥayra yazsun şerrini anuñ Kirâmen kâtibin
Her kim añarsa du'âdan işbu ḥaṭṭuñ kâtibin

Yine aynı varakta bulunan "temmet" kaydıyla mürettibin mecmuayı tamamladığını ifade etmesi dikkat çekmektedir. Ayrıca bazı sayfalarda farklı yazı stiliyle yazılmış derkenar şeklinde şiir ve fevaid addedebilecek notlar bulunmaktadır. Buna göre mecmua derkenarlar hariç tek elden çıkmıştır, denebilir.

Mecmuada kimliği tespit edilen şairlere göre 14, 15 ve 16. yüzyıllara ait şiirler bulunmaktadır. Buna göre mecmua büyük ihtimalle 16. yüzyılın sonları veya 17. yüzyılın başlarında derlenmiştir. Ancak gerek kimliği tespit edilemeyen şairler gerekse cilt, kâğıt tipi ve bazı imla özellikleri göz önüne alındığında mecmuanın bu tarihlerden sonra da tertip edilmiş olması muhtemeldir.

1. 4. Derleniş Amacı

Şiir mecmualarının çoğu mürettibinin kendi zevk ve isteğine göre derlenmiştir. Gürbüz (2012) mecmuaların derlenme sebeplerini iki grupta toplamaktadır: "*kişisel sebepler, toplumsal sebepler*" (s.1).

Çakır ve Koncu'nun (2012) dikkat çektikleri üzere ise mecmualar öğretici/bilgilendirici bir rol üstlenebilmektedirler. Bu kıstasa göre şu sınıflandırma yapılmıştır: "*Sadece şairlere yönelik bilgi verme gayreti, genel okuyucuya yönelik bilgi verme gayreti, mecmua tertipçisinin kendisi için aldığı notlar*" (s. 120).

Bu değerlendirmeler göz önüne alındığında Mecmû'a-i İlâhiyât'ın rastgele derlenmediğini özel bir amaçla oluşturulduğunu söyleyebiliriz. Zira mecmuadaki ilahiler Gürbüz'ün (2012, s. 1) belirttiği gibi belli bir alana/konuya odaklanmış, Allah'ın varlığını, birliğini, tasavvuf neşvesini okuyucuya aktarma ve öğüt vererek onları yönlendirme görevini amaç edinmiştir. Bu itibarla ele alınan mecmuayı "*kişisel sebepler*"den ziyade "*toplumsal sebepler*"le yazılmış bir mecmua olarak addetmek gerekir. Çakır ve Koncu'nun (2012, s. 120) tasnifine göre ise "*genel okuyucuya yönelik bilgi verme*" sınıfına dâhil edilebilecek

Mecmû'a-i İlâhiyât'ın oldukça sade ve akıcı dil özellikleri de dikkate alındığında amacının genel bir okuyucu kitlesine seslenip onlara yol göstermek olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

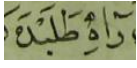
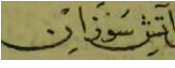
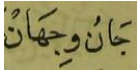
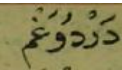
1. 5. İmla Özellikleri

İncelenen mecmuada hâkim olan dil Türkçedir. Ancak az da olsa Arapça ve Farsça şiirler de vardır (20a, 28b, 37b, 56a, 60a, 71b, 77b). Farklı dönemlerde yaşamış şairlerin şiirlerinin alındığı mecmuaya Eski Anadolu Türkçesi, Eski Osmanlı Türkçesi ve Klasik Osmanlı Türkçesi yazım özelliklerinin hâkim olduğu⁹ öne sürülebilir.

Şiirlerin harekeli yazılmış olması özellikle fonetik hususların tespitine ve örneklenmesine yardımcı olmaktadır.

Divanlar ve diğer kaynaklarla karşılaştırıldığında mürettibin mecmuaya aldığı şiirlerde bu kaynaklardaki imla özelliklerini büyük ölçüde koruduğu söylenebilir.

Mecmuada tespit edilen bazı imla özellikleri şunlardır:¹⁰

- 1) Mecmuaya alınan çoğu şiirde Eski Anadolu Türkçesi yazım özellikleri hâkimdir:
"اتمکدرر" itmekdurur (31/7), "گوردوگی" gördüğü (63b/9), "انکه" anuñla(45b/11),
"اتمشمدر" itmişemdir (15b/2), "بلورسن" bilürsin (53a/10) vb.
- 2) Mecmuada Eski Anadolu Türkçesinde yoğun kullanılan fakat günümüzde arkaik olmuş veya değişime uğramış pek çok ek, kelime ve gramer yapıları bulunmaktadır:
"دوزبن" düzüben (51b/ 7), "المغل" almağıl (23a/ 8), "قمو" kamu (12b/ 9), "ایخو" uyhu (50b/ 1), "ایخده" ayağda (38b/ 6) vb.
- 3) Terkiplerdeki izafet "i"si "kesre" ile, atıf "vav" ları hem "و, vav" hem "ötre" ile gösterilmektedir:
a) rāh-ı talebde (6a/ 15), âteş-i sūzān (8b/ 5).
b) cān u cihān (17a/ 12), derd ü ğam (2b/ 7).
- 4) Kelime ortasında hemze bulunan Arapça kelimelerde hemze yerine "ى" harfi kullanılmıştır:
"دایم" dāyim (3b/ 4), "کایناتک" kāyinātuñ (67b/ 5).

Genel anlamda düzenli denebilecek mecmuada bazı yazım hataları veya bir yapının birden fazla imlasıyla kullanıldığı görülmektedir. Bunlar mürettibin veya müstensihin yazıya aktarırken yaptığı hatadan ötürü olabileceği gibi şiirin alındığı kaynaktaki hatanın aynen alınmasından da kaynaklanabilir:

- 1) Mecmuadaki "ben" zamirinde yazım birliği yoktur. Bu durum mürettibin kendi döneminin değil şiirleri aldığı kaynaklardaki imla özelliklerini koruduğunu düşündürmektedir:
"بن" ben (7a/ 1, 49a/ 5) ; "من" men (7a/ 2, 49a/ 4).

⁹ Gerek şiirlerin imlası gerekse şairlerin yaşadıkları yüzyıllar dikkate alındığında mecmuadaki şiirlerin bu üç dönemi kapsadığı ifade edilebilir.

Türkçenin dönemleri hakkında bilgi için bkz: Timurtaş, F. K. (1994). *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl*. İstanbul: Enderun Kitabevi. s. VIII; Gülsevin, G. & Boz, E. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi. s. 56-77.

¹⁰ Örneklerdeki kelimelerin yer bilgisi "mecmuadaki varak numarası/ satır numarası" şeklindeki sırayla verilmiştir (Satır numarasına başlıklar da dâhildir).

2) Vezin gereği yapılan imaleler¹¹ yazımda da gösterilmiştir. Bu nedenle bazı eklerde imla birliği yoktur:

yönelme hâli eki "حقا" Haḫḫa (19a/ 5), "حقه" Haḫḫa (21a/ 3).

3) Bazı kelimelerde hareke unutulmuş veya yazılmamıştır. Aynı şiirde aynı kelimenin biri harekeli diğeri harekesiz yazılabilmektedir. Harekesiz kelimeler genelde mısra sonlarındaki rediflerdir:

istemez (4a/ 1),

tecellâsı (2b/ 5) :

âşık olmaduñ (4a/

4) Bir gazelde incelik uyumuna göre "ك" ile yazılması gereken ekler "ق" ile yazılmıştır:

"ديوانه لقدر" dīvāneliḡdür, "بيكانه لقدر" bīgāneliḡdür (5b/ 12).

5) "خ" harfiyle yazılması gereken bazı kelimelerin "ح" ile yazıldığı örnekler de mevcuttur:

"hāl" (30b/ 2),

"maḥv" (67b/ 8).

2. MECMÛ'A-İ İLÂHİYÂT'IN MUHTEVASI

2. 1. Mecmuadaki Şairler ve Şiirleri

Mecmû'a-i İlâhiyât'ta 6'sı mahlassız 135 şiir bulunmaktadır. Bunların 102'si gazel, 10'u kaside, 3'ü müfred, 2'si terci-i bend, 1'i murabba, 1'i muaşşer, 1'i mesnevi ve 14'ü koşmadır. Bir şiirin ise nazım şekli tespit edilememiştir. Mecmuada mahlası bulunan 27, mahlassız 7 ve mahlasına kaynaklardan ulaşılan 1 şair olmak üzere 34 şair vardır. Şiirlerin şairler ve nazım şekillerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Şiirlerin Şair ve Nazım Şekline Göre Dağılımı

	Mahlas	Nazım Şekli	Şiir Sayısı	Sayfa numarası
1	Abdurrahman	Koşma	1	41b
2	'Âşık Paşa/ Muhlis Oğlu Paşa	Gazel	1	18b
		Koşma	3	1b, 2b, 32a
3	Câmî	Gazel	4	56a, 60a(2), 77b
4	Cemâlî	Gazel	4	29a, 64a, 70a, 71a
5	Cemâl-i Halvefî	Gazel	12	1b, 2a, 7b(2), 29b, 57b, 64b, 65a, 67b, 68a, 71a, 77a
6	Eşrefoğlu Rûmî	Gazel	1	3b
		Koşma	1	30a
7	Fütûhî	Koşma	1	66a
8	Garîbî	Gazel	1	67a
9	Gülşenî	Gazel	4	58a, 63a, 65b, 69b
10	Hâce Hâfız	Gazel	1	20a
11	Hakîkî	Gazel	31	4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 8a, 11a, 11b, 12b(2), 13a, 13b, 14b,

¹¹ Aruz vezni ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Düzenli, M. B. & Bulak, Ş. (2018). Aruz vezninin Türk şiirine tatbikinde başvurulan imlâ/ telaffuz tasarrufları ve mahiyetleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 43, 145-171. <https://doi.org/10.21563/sutad.447273>.

				15a, 16b, 36b, 37b(2), 38b, 39b, 40b, 41a, 42a, 42b, 55b, 56b, 57b, 60b, 61a, 61b, 62b
		Kaside	2	10a, 53b
		Koşma	1	39a
12	Halvetî	Gazel	1	68b
13	Harîmî	Kaside	3	8b, 9b, 32b
14	Hasan	Koşma	1	63b
15	Hayâlî	Gazel	2	4a(2)
		Murabba	1	30b
16	Hayretî	Gazel	15	33b, 43b(2), 45a(2), 45b(2), 46a, 46b, 47a, 47b, 48a(2), 52b, 53a
17	İbrâhîm	Gazel	4	32b, 37a, 31a, 44a
		Kaside	2	33b, 51b
		terci-i bend	2	36a, 52b
		Koşma	1	48b
18	Kanber	Gazel	3	31b, 49a, 50b
		Kaside	1	35a
19	Misâlî	Gazel	1	21a
20	Muhibbî	Gazel	1	4b
21	Mustafa	Muaşşer	1	74b
22	Nesîmî	Gazel	10	18a, 19a, 21b, 22b, 23a, 24b, 26a, 27a, 27b, 28b
		Kaside	1	24a
23	Şemseddîn	Gazel	2	59b, 66b
24	Şeyhî	Kaside	1	72b
25	Şirâzî	Koşma	1	51a
26	Usûlî	Mesnevi	1	58a
27	Yûnus	Gazel	1	17b
		Koşma	4	1b, 2b, 69b, 72a
28	Mahlassız	Gazel	1	4b
29	Mahlassız	Gazel	1	19b
30	Mahlassız	?	1	67a
31	Mahlassız	Müfred	1	67a
32	Mahlassız	Müfred	1	67a
33	Mahlassız	Müfred	1	67a
34	[Gazâlî] ¹²	Gazel	1	71b

Mecmuadaki gazeller genellikle 5, 7 ve 9 beyitten oluşmaktadır ancak daha çok beyitli gazeller de vardır. Kasidelerde ise beyit sayısı fazla değildir. En çok beyitli kaside 35 beyitten ibarettir (32b). Mecmuada yer alan tek mesnevi de 31 beyittir (58a). Terci-i bendden alınmış manzumelerin ise biri 13 diğeri 7 beyittir (36a, 52b).

67a'da bulunan der-kenarlar, Harîmî'nin tevhid türündeki kasidesi (9b) ve Nesîmî'nin naati (24a) hariç diğeri şiirlerin tamamı birer ilahi hüviyetindedir. Kaside nazım şekliyle yazılmış şiirlerin de ilahi türünde olduğu ve Klasik Türk edebiyatındaki kasidelerle kafiye düzeni ve uzunluğunun dışında benzerlik göstermediği görülmektedir.

¹² Abdulmahmûd (2019) bu şiiri Gazâlî'ye atfetmektedir. (s. 421).

Mecmuada en çok şiiri olan şair 31 gazel 2 kaside, 1 koşma ile Hakîkî, ondan sonra 15 gazelle Hayretî, 10 gazel 1 kasideyle Nesîmî ve 12 gazelle Cemâl-i Halvetî'dir.

Şairlerden ölüm yılı tespit edilebilenler şunlardır: Âşık Paşa (ö. 733/1332), Câmî (ö. 898/1492), Cemâl-i Halvetî (ö. 912/1506), Eşrefoğlu Rûmî (ö. 874/1469-70), Gazâlî (ö. 505/1111) Gülşenî (ö. 940/1534), Hâce Hâfız (ö. 792/1390[?]), Hakîkî (ö. 893/1487-88), Hayâlî (ö. 964/1556-57), Hayretî (ö. 941/1534-35), İbrâhîm Tennûrî (ö. 887/1482), Muhibbî (ö. 974/1566), Nesîmî (ö. 820/1417[?]), Şeyhî (ö. 832/1429), Usûlî (ö. 945/1538-39), Yûnus (ö. 720/1320[?]).¹³

Kaynaklarda mecmuada yer alan bazı şairlerle aynı mahlası kullanan şairlere rastlanmıştır. Bu şairlerin divanlarıyla veya yayımlanmış şiirleriyle mecmuadaki şiirler karşılaştırıldığında mecmuadaki şiirler ve bu şiirlerin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için söz konusu şairlerin ölüm tarihleri de verilememiştir. Bu şairler şunlardır: Cemâlî, Fütûhî, Garîbî, Halvetî, Harîmî, Hasan, Kanber, Misâlî, Mustafa, Şemseddin ve Şirâzî.

Şairler arasında yaşadığı dönem tespit edilenler 14, 15 ve 16. yüzyıllarda eserlerini vermişlerdir. Bu tarihler klasik edebiyatın yükseliş gösterdiği, değerli şairlerin yetiştiği dönemlerdir. Bu asırlarda aynı zamanda özellikle şiirlerinde mahalli unsurlara yer veren şairlerin şiirlerinde sadelik görülmektedir. Tasavvuf ise birçok şair tarafından şiirlerin önde gelen unsuru olarak kullanılmıştır. Söz konusu mecmuadaki şairler de bu unsurlara şiirlerinde yer vermişlerdir. Bu şairlerin ortak noktaları dil, seslendikleri kitle, üslup, duyuş, tema ve zümre etrafında birleşmektedir. Zira Hâfız, Câmî, Nesîmî ve Hakîkî'nin bir şiiri hariç diğer şairler şiirlerini o dönemin lirik şiirlerine göre anlaşılır bir Türkçeyle yazmış, hepsi öğüt verici/öğretici ve telkin edici bir üslup kullanmış, benzer hisleri benzer temalarla (İlahî aşk, pişmanlık, dünya kayıtlarından ayrılmak, mürşide bağlanmak vb.) aktarmışlardır.

Mecmuadaki şairlerin geneli tasavvufla meşgul olan ve bir tarikata bağlı hatta tarikat kurucusu şairlerdir. Cemâl-i Halvetî "Halvetî" tarikatının "Cemâliye" kolunu, Eşrefoğlu Rûmî "Kadirîlik" tarikatının "Eşrefiye" kolunu, Gülşenî "Halvetî" tarikatının "Gülşeniye" kolunu, Hakîkî "Bayramiye" tarikatını, İbrâhîm Tennûrî "Bayramiye" tarikatının "Tennûriye" kolunu kurmuştur. Ayrıca Hayretî "Bektâşîlik", Usûlî "Gülşenîlik" tarikatına ve Nesîmî de "Hurûfîlik" fırkasına bağlıdır (Azamat, 2000, C. 21, s. 301; Bilgin, 2007, C. 33, s. 5; Boz, 2013, C. 44, s. 137; Kaya, 2012, C. 1, s. 213; Pekolcay & Uçman, 1995, C. 11, s. 480; Tatcı, 1998, C. 17, s. 61; Tayşi, 1993, C. 7, s. 302; Uzun, 2000, C. 21, s. 35).

Bu şairlerin çoğu aynı dönemde yaşadıkları için birbirlerinden de etkilenmişlerdir. Hayâlî, Hayretî ve Usûlî Gülşenî'den etkilenmişler ve onun tarikatına girmişlerdir (Kurnaz, 1998, C. 17, s. 6; Tatcı, 1998, C. 17, s. 1; Kaya, 2012, C. 1, s. 1). İbrâhîm Tennûrî'nin ise Yûnus Emre'den etkilediğini söylemek mümkündür. Hatta İbrâhîm Tennûrî bazı manzumelerinde Yûnus Emre gibi Âşık mahlasını kullanmıştır. (Uzun, 2000, C. 21, s. 356).

Çalışma sırasında kaynaklarda mecmuadaki şairlerle aynı mahlası kullanan farklı şairlere rastlanmıştır. Farklı kaynak ve tezkirelerdeki bu şairlerin şiirleri arasında mecmuada

¹³ Ölüm tarihleri TDV İslam Ansiklopedisi ve Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS) web sitelerinden alınmıştır (<https://islamansiklopedisi.org.tr>; <http://teis.yesevi.edu.tr>).

geçen şiirler bulunmadığı için kimlikleri tespit edilememiştir. Ayrıca divanları tespit edilen şairlerin bir kısmının mecmuada geçen şiirleri divanlarında bulunamamıştır.¹⁴

Mecmuada zaman zaman şiirin kime ait olduğunu tespitinde yanlışlıklar mevcuttur. Örneğin şiirin mahlas beytinde Kanber mahlası geçmesine rağmen başlıkta Harîmî'ye ait gösterilmiş (bkz. 35a); yine Nesîmî'ye ait iki şiirin mahlası değiştirilerek Cemâlî'ye (bkz. 70a) ve Yûnus Emre'ye atfedilmiştir (bkz. 17b). Bu hatalar direkt mürettibin veya müstensihin tasavvurundan kaynaklanabileceği gibi derleme yapılan kaynaklardaki hatalı şiirlerin divanlarla karşılaştırma yapılmadan alınmasından da ileri gelebilir.

Mecmuadaki Âşık Paşa'ya ait gösterilen bir gazele (1b) *Yûnus Emre Divanı*'nda da rastlanmıştır (Tatçı, 2008, s. 209). Fakat Ergun'a (1936) göre bu şiir Âşık Paşa'ya aittir (C. 1, s. 138). Söz konusu şiir Gölpınarlı'nın (1936) yayımladığı *Âşık Paşa'nın Şiirleri* makalesinde ise yoktur. Mecmualarda bu karışıklık aynı yüzyılda veya farklı dönemde yaşamış birden fazla şairin aynı mahlası kullanmasından kaynaklanmış olabilir.

Mecmuada yer alan şiirlerin bazıları divanlarda bulunanlarla karşılaştırıldığında belirli farklılıklar gözlemlenmiştir.¹⁵ Yaşar Aydemir mecmualardaki şekil değiştirmiş şiirleri iki gruba ayırarak ilk grubu Yunus Emre, Ahmet Yesevi, İsmail Hakkı Bursavi gibi tasavvufi kişilikleri ön plana çıkmış isimlerin oluşturduğunu ve bu grupta bulunan şiirlerin çok geniş çevrede okunup ezberlendiğini ve mesaj verme tarafı ağır bastığı için çoğaltılırken orijinaline sadık kalma anlamında çok fazla hassasiyet gösterilmediğini, ekleme ve çıkarmaların daha rahat yapıldığını söylemektedir (Aydemir, 2007, s.134). Bu bağlamda Mecmû'a-i İlâhiyât'taki şairlerin bu ilk gruba dâhil olduğu ve ekleme çıkarmaların da bundan kaynaklandığı öne sürülebilir.

2. 2. Mecmuadaki Şiirlerin Vezin ve Kafiye Özellikleri

Mecmû'a-i İlâhiyât'ta bulunan şiirlerde kafiyeden çok kelimeden oluşan redif tercih edilmiştir (gerek, gönül, ışık, ne fayide, dervişler, es-sabru miftâhü'l-ferec, bulmuşam, kayusu degül vd.). Bu durum mecmuayı derleyeninin seçtiği şairlerin belli bir düşünceyi aktarma ve ilahî aşkı anlatma kaygısında olduğunu göstermektedir. Rediflerin emir fiilinden oluşması ise öğüt verme kaygısının da olduğuna işaret eder (işit, fârig ol, ol yüri, olmayan hiç gelmesün, olan gelsün berü, arzu eyleme vd.).

Şiirlerde kullanılan vezin kalıpları ve sayıları ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Vezin kusurlarına sıkça rastlanan mecmuadaki şairlerin kaygısının sanatlarını göstermek olmadığı dikkate alındığında bu hataların olağan olduğu söylenebilir. Ayrıca şairlerin divanları ve şiirlerinin neşredildiği diğer kaynaklarla mecmuadaki şiirler karşılaştırıldığında bazı şiirlerin aslında vezin kusuru olmadığı fakat mecmuaya alınan versiyonunda vezin kusuru olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun sebebi mürettip veya müstensihin şiiri geçirirken yaptığı ya da şiirin alındığı kaynaktaki hata olabilir.

¹⁴ Bu gibi durumların olası sebepleri için bkz: Aydemir, 2007, s. 132).

¹⁵ Bu karşılaştırma Tablo 3 'te yapılmış ve farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir.

Tablo 2. Mecmuada Kullanılan Vezinler

Vezin	Bahir	Sayı
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Remel	42
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Hecez	19
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Hecez	18
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	Recez	7
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Remel	6
Me'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	Hecez	6
Me'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	Muzâri'	6
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	Cedîd	4
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	Remel	2
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	Remel	1
Me'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün	Hecez	1
Me'ülü Fâ'ilâtün Me'ülü Fâ'ilâtün	Muzâri'	1
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	Müctes	1
Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün	Serî'	1
Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün	Recez	1
7'li hece		4
8'li hece		9
Tespit edilemeyen		6
	Toplam:	135

3. MECMÛ'A-İ İLÂHİYÂT'IN MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ (MESTAP)'NE GÖRE MUHTEVA TABLOSU

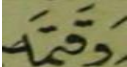
Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Arif Mehmed Murad Bölümü 48 Numaralı Mecmû'a-i İlâhiyât'ın muhtevasının aktarılmaya çalışıldığı bu bölümde tablo hazırlanırken şairlerin okunuşunda mecmuadaki şairlerin ayrı ayrı dil özellikleri (Eski Anadolu Türkçesi, Eski Osmanlı Türkçesi ve Klasik Osmanlı Türkçesi) esas alınmış ve olduğu gibi yazılmıştır. Mecmuada geçen şairlerin yer aldığı divanlardan tespit edilebilenlerin tamamı taranmış ve farklılıklar dipnotta gösterilmiştir. Fakat divanda bulunan ve divandakiyle farklılık göstermeyen şairlerin divanlarda bulunduğu yere dair bir bilgiye dipnotlarda yer verilmemiştir. Şairlerin divanlarla karşılaştırılmasında dipnotta önce mecmuadaki kelime sonra divandaki kelime yazılmış ve bu kelimenin hemen yanına divanı neşreden kişi, yayın tarihi, şairin geçtiği divandaki sayfa numarası verilmiştir. Bu karşılaştırmada vezin veya anlam açısından hangi kelime uygunsa köşeli parantez içinde belirtilmiş ve yine önerilerle diğer notlar da köşeli parantezle [ ] verilmiştir. Şairi tespit edilen mahlassız şairler ile şairin başında şairi belirtilen ancak mahlas bulunmayan şairlerin şairleri ise mahlas sütununa köşeli parantezle [ ] kaydedilmiştir.

"Başlık/ Açıklamalar" sütununda önce varsa şairin başlığına ve "taksim, /" işaretinden sonra da mecmuada geçen özel hususiyetler ve notlara yer verilmiştir. Mecmuadaki derkenarlar sayfa numarası kısmında "Dk" kısaltmasıyla gösterilmiştir.

Sayfa numarası kısmında mecmuadaki numaralandırma hatalı olduğu için 8b'den itibaren yeniden bir numaralandırma yapılmış ve önce mecmuada yazan varak numarası

ardından sonradan verilen numara yazılmıştır. Bu hususla ilgili ayrıntılara dipnotlarda değinilmiştir.

Metinde kullanılan işaretler ise şunlardır:

Köşeli parantez [ ]	Mısradaki vezin gereği eksik olan kısımların ve divandan tamamlanan kısımların eklenmesinde.
Yay ayraç ( )	Mısradaki vezin gereği fazla olan kısımların çıkarılmasında.
Mecmuadan ekran alıntısı 	Arapça, Farsça şiirlerde ve okunamayan kısımlarda.

SONUÇ

Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Arif Mehmed Murad bölümündeki 48 numaralı Mecmû'a-i İlâhiyât'ın incelendiği bu çalışmayla söz konusu mecmuanın ilahi mecmualarının genel formuna benzer şekilde tertip edildiği belirlenmiştir. Zira tezhîp bakımından sade olma, mürettibin belli olmaması, çoğu yazmada rastlanan mukaddime, sebep-i telif, telif tarihi vb. bilgilere yer verilmemesi, hem hece hem aruzla yazılan şiirleri barındırma, belli başlı mutasavvıfların şiirlerinin sayıca diğer şairlerin şiirlerinin çok önünde oluşu ve bazılarında bestelendiği makamın kaydedilmesine rağmen çoğunda bu özelliğin olmaması gibi ilahi mecmualarının belirli özellikleri bu mecmuada da görülmektedir. İçine aldığı şairlerin yaşadığı yüzyıllar ve şiirlerin imla özellikleri göz önüne alınarak 16. yüzyıl sonu veya 17. yüzyıl başlarında derlendiği tahmin edilen mecmuada tertip tarihi ve müretteple ilgili bir bilgiye yer verilmemiştir. 86 varaktan oluşan ve 34 şaire ait 135 şiirin bulunduğu mecmua, geneli bir tarikata mensup olan tasavvuf şairlerinin ilahi aşk, pişmanlık, dünya kayıtlarından ayrılmak, mürşide bağlanmak vd. konulardaki ilahilerini barındırmaktadır. Mecmuadaki ilahiler divan ve diğer kaynaklardaki ilahilerle karşılaştırıldığında bir kısmının mecmuada bulunan şekillerinin vezin veya anlam açısından doğru olduğu tespit edilmiştir. Bu durum mecmuada bu ilahilerin şairinden aktarılan ilk şekilleri olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Sonuç itibarıyla çeşitli özellikleriyle tanıtılmaya çalışılan Mecmû'a-i İlâhiyât'ın hem MESTAP'a hem de diğer mecmua çalışmalarına katkı sağlayacak nitelikte bir eser olduğu söylenebilir.

SUMMARY

The number of studies on poetry collections is increasing day by day.¹⁶ However, hymn collections occupy very little place among these works.¹⁷ The importance of hymn

¹⁶For studies on poetry collections, cf.: Gıynaş, K. A. (2011). A bibliography of studies about poetry collections. *Journal of Faculty of Letters*, 25, 245-260. Access address: <http://sefad.selcuk.edu.tr/sefad/article/view/97>. Access date: 15.03.2020; Tanyıldız, A. (2012). About the publications of poem journals. *The Journal of International Social Research*, 5/21, 224-239. Access address: https://www.academia.edu/26982802/ŞİİR_MECMŪALARININ_NEŞRİ_HAKKINDA. Access date: 15.03.2020.

For current theses on collections cf.: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

For also the works on collections cf.: <https://www.osmanliedebiyati.com>; <https://mestap.com>.

¹⁷ There are twelve theses, two articles and a declaration about the hymn collections that can be accessed online; Manifesto: Köksal, M. F. (2017). A type of writing neglected in religious-sufi Turkish musical studies: divine collections and an important divine collection. Ş. Özdemir & A. Gün (Ed.), in the *From Past to Present International Religious Music Symposium* (p. 331-336). Ankara: Kibatek.

collections in terms of both literature and language and history cannot be ignored. For this reason, increasing the studies on the mentioned works is important for the social sciences.

In this article, the Mecmûa-i İlâhiyât numbered 48 at Süleymaniye Library Mehmed Arif Mehmed Murad department, was examined in terms of form and content. The purpose of selecting this collection as the subject is to contribute to the relevant studies by revealing the value of the hymn collections in collections.

The method of the study was shaped according to the Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi/ Systematic Classification Project of Collections (MESTAP)¹⁸. In this context, the hymns in the collection were conveyed with a detailed content table.

There is no record of compiler and compilation date in the collection. Although the compiler of the collection is not certain, we think that the following couplet, who was in the last leaf and asked for prayer to the clerk, belongs to the compiler:

Hayra yazsun şerrini anuñ Kirāmen kātībīn

Her kim añarsa du'ādan işbu haṭṭuñ kātibin

According to the poets, whose identity we can determine in the collection, there are poems belonging to the 14th, 15th and 16th centuries. Accordingly, the collection was most likely compiled in the late 16th or early 17th century. However, considering both the poets whose identity has not been determined, and the binder, paper type and some spelling features, it is likely that the collection was compiled after these dates.

As it can be understood from the name, Mecmûa-i İlâhiyât was compiled on the basis of poetry/ verse type, since all the poems, except for a few poems, are hymn type. However, even if the compilation and classification according to the verse type are clarified, it is not possible to mention an absolute arrangement feature in terms of form. Because, although most of the hymns in the collection are written in ghazal form, is also included ode, müfred (a poetry/ verse form consisting of one couplet), terci-i bend (a form of verse that consists of weirs), murabba (a form of verse that consists of strophes), muaşşer (a form of verse consisting of ten line weirs), mesnevi (a form form of verse, each couplet of which rhymes in itself) and koşma (a form of verse that consists of strophe) and these are not included in a regular order.

Articles: Gürbüz, M. (2019). Hymn and prayer journal numbered 13229 in Konya Metropolitan Municipality Koyunoğlu Museum and Library. *Academic Journal of Language and Literature*, 3/4, 179-220. <https://doi.org/10.34083/akaded.656025>.

Ciğa, Ö. (2016). Number 1626 chant magazine in Mevlana Museum Library. *Journal of Dicle University Institute of Social Sciences*, 17, 85-102. Access address <http://www.e-dusbed.com/Dusbed/ArchiveIssues/PDF/3960263b-6868-e711-80f0-00224d68272d>. Access date: 15.03.2020.

Theses: thesis tags are given after the bibliography.

¹⁸ The Systematic Classification of Collections Project is a project initiated by Mehmet Fatih Köksal and supported by many, from academics to students who are researching Old Turkish Literature. "The aim of the project is primarily the detailed classification and documentation of all the collections, primarily poetry collection, and subsequently literary works. The project will be carried out in the form of theses to be made by the graduate - preferably graduate - students of the field of Old Turkish Literature who have accepted to participate."

(Köksal, 2012a, p. 422). Project's website: <https://mestap.com/>.

There is an error in leaf numbering in the work consisting of 86 leaves. In some leaves, the same leaf number was rewritten a second time. The mismatch in terms of the number of leaves with the record in manuscript is due to this error when numbering the leaf.

There are also some mistakes in determining who the poem belongs to in collection from time to time. For example, although the name Kanber is mentioned in the pseudonym, Harîmî is shown in the title (cf. 35a); similarly, the pseudonym of two poems belonging to Nesîmî was changed and attributed to Cemâlî (cf. 70a) and Yûnus Emre (cf. 17b).

There are 135 poems, 6 of which are not pseudonym, in the collection. Of these, 102 ghazals, 10 ode, 3 müfred (a poetry/ verse form consisting of one couplet), 2 terci-i bend (a form of verse that consists of weirs), 1 murabba (a form of verse that consists of strophes), 1 muaşşer (a form of verse consisting of ten line weirs), 1 mesnevi (a form form of verse, each couplet of which rhymes in itself) and 14 is koşma (a form of verse that consists of strophe). Also the poetry/ verse form of a poem could not be determined.

In the collection there are 34 poets, 27 of whom have a pseudonym, 7 without a pseudonym, and 1 poet whose pseudonym we can access from the sources. The majority of poets in the collection are busy with sufism and are bound to a cult, even the founders of cult.

From the poets who have poetry in the collection, we can identify the year of death are: Âşık Paşa (ö.733/1332), Câmî (ö.898/1492), Cemâl-i Halvetî (ö. 912/1506), Eşrefoğlu Rûmî (ö. 874/1469-70), Gazâlî (ö.505/1111) Gülşenî (ö. 940/1534), Hâce Hâfız (ö.792/1390[?]), Hakîkî (ö.893/1487-88), Hayâlî (ö.964/1556-57), Hayretî (ö.941/1534-35), İbrâhîm Tennûrî (ö.887/1482), Muhibbî (ö.974/1566), Nesîmî (ö.820/1417[?]), Şeyhî (ö.832/1429), Usûlî (ö.945/1538-39), Yûnus (ö.720/1320[?]).

The collection, which contains hymns about divine love, regret, leave world ties, connect to murshid etc. topics, is similar to the general form of other hymn collections. For instance, being plain in terms of gilding, not being certain compiler and compilation date, hosting poems written with both syllables and aruz(a form poetry/verse of Old Turkish Literature), giving more place to the poems of certain sufi poets etc. some features of the hymn collections are seen in this collection.

As a result, it can be said that Mecmû'a-i İlâhiyât, which is tried to be introduced with its various features, is a work that will contribute to both MESTAP and other collection studies.

Makale Bilgileri

<i>Etik Kurul Kararı:</i>	Etik Kurul Kararından muafır.
<i>Katılımcı Rızası:</i>	Katılımcı Yoktur
<i>Mali Destek:</i>	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
<i>Çıkar Çatışması:</i>	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
<i>Telif Hakları:</i>	Telif hakkına sebep olacak bir materyal kullanılmamıştır.

Article Information

<i>Ethics Committee Approval:</i>	Exempt from the Ethics Committee Decision.
<i>Informed Consent:</i>	No participant
<i>Financial Support:</i>	No financial support from any institution or project.
<i>Conflict of Interest:</i>	No conflict of interest.
<i>Copyrights:</i>	No material subject to copyright is included.

Tablo 3. Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Arif Mehmed Murad Bölümü 48 Numaralı Mecmû'a-i İlâhiyât'ın MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu

Yer nu:	Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Arif Mehmed Murad Bölümü, 48.						
Syf Nu.	Mahlas	Matla' Beyti/ Bendi	Mahlas/ Makta' Beyti/ Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Başlık/ Açıklamalar
1b ¹⁹	Cemâl-i Hâlveti	İy 'âkilân iy [â]kılan bir zerre vahdetden haber Tuymak dilerseñ hâmüş ol kendüziñe kılğul nazar	Miskîn Cemâl-i Hâlveti Hâkkuñ yolına kâyim ol Tâ himmet-i pîrân ire tâ görmeyesin dañı şer	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /--- /---	Min Kelâmi Ba'zi'l Meşâyih Ravvaħa'llâhu Rûhahüm ve Min Kelâmi Ba'zi'ş-şu'arâ Raħimehümullâh
1b	'Âşık	'İşkuñ şarâbın içeli Kandalıgum bilimezem Şöyle yok oldum ben beni İşteyüben bulmazam	Minüm urduñ bünyâdumu ' Âşık yazaldan adumu Kodum kamunuñ dâdını 'İşkuñdan ayrılmazam ²⁰	koşma/ 7	ilahi	8'li hec e	Mevlânâ 'Âşık Paşa Râst Kuddise Sırruhu
1b	Yûnus	Hâk cihâna töludur Kimsene Hâkku bilmez Amı sen senden iste O senden ayru olmaz	Yûnus sözün añlarsañ ²¹ Ma'nisini diñleriseñ ²² Saña eyü dirlik ²³ gerek Bunda kimsene qalmaz	koşma/ 6	ilahi	8'li hec e	Yûnus Fermâyed
2a	Cemâl-i	Hâkikat şemsiniñ her yir tölü iy cân tecellâsı	Cemâl-i Hâlveti eydür anı nâmerd gözi görmez	gazel/ 7	ilahi	---	Cemâl-i Hâlveti

¹⁹ Mecmuanın 1a varığında mecmuadan farklı bir hatla Kaygusuz Vizeli Alaaddin'e ait;

Evliyâya egri bakmañ kevn ü mekân elindedür

Mülke hükmin süren oldur iki cihân elindedür

matlalı bir şiir vardır. (Gölpınarlı, 1932, s. 63; Ekinci, 2013, s. 166).

²⁰ Bu şiir hem *Yûnus Emre Divanı*'nda (Tatçı, 2008, s. 209) hem de *Türk Şairleri* 'nde Âşık Paşa'nın şiirlerinin arasında bulunmaktadır (Ergun, 1936, s. 138).

²¹ añlarsañ: añlarsañ (Tatçı, 2008, s. 122). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

²² diñleriseñ: diñlerseñ (Tatçı, 2008, s. 122). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

²³ eyü dirlik: bir 'amel (Tatçı, 2008, s. 122/103). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

	Halvetî	Gider perde'î gözünden görine cân tecellâsı	Gelüp merd ol ki maḥv ide seni yeksân tecellâsı			/.--- /.--- /.---	Ḳuddise Sırruhu
2b	'Âşık	Benden mi baña bu elem 'İşğdan mı yoḥsa derd ü ḡam Bunca belâ cevr ü sitem Bilsem nedendür bilmezem	' Âşık da bu ḡayret nedür Ma'şuḡdaḡı şevket nedür Dervîş buña ḡikmet nedür Bilsem nedendür bilmezem	koşma/ 5	ilahi	8'li hec e	'Âşık râst
2b	Yûnus	Döst yüzine baḡmaḡa Key şafâ nazâr gerek Döst-ile ²⁴ bilişmeḡe Cân gözine timâr ²⁵ gerek	Yûnus imdi yavı var Bulımasun ²⁶ il ü şar Kim Ḥaḡ disün kim bâḡıl Dervîşe bâl ü per ²⁷ gerek	koşma/10	ilahi	7'li hec e	Yûnus Fermâyed
3b	Eşrefoḡlı	Anuñ derdi-ile dâyim yana ²⁸ bu yüregim yana Ḳodı cânımda 'ışğ odın ezelden tâ ebed yana	Gerekse 'âbid ü zâhid ol Eşrefoḡlı sen Rûmî ²⁹ Çün 'âşık ³⁰ olmaduñ Ḥaḡḡa yaramaz ³¹ aduñ insana İy 'âşıklar i şâdıḡlar iy esrükler iy ayıklar Ḳayuramaz baş u cânından girenler işbu meydâna	gazel/ 10	ilahi	--- /.--- /.--- /.---	Eşrefoḡlı Fermâyed
4a	Ḥayâlî	Gerçi ³² kim cigerler ḡanıdır 'ışḡ Baña şor kim ne cânlar cânıdır 'ışḡ	Ḥayâlî ḡâh olur sultân benüm dir Ki anuñ bende-i fermânıdır 'ışḡ	gazel/ 5	ilahi	--- /.--- /.--	Ḥayâlî Râst Raḡimehullâhu
4a	Ḥayâlî	Faḡr-ile faḡr eyleyen dergâh-ı sultân istemez Düd-ı âhu sâyesinde taḡ-ı eyvân istemez	İy Ḥayâlî bi-tekellüf bir ḡadeh ³³ nüş eyleyen Minnet-ile Ḥızr elinden âb-ı ḡayvân istemez	gazel/ 5	ilahi	--- /.-- /.-- /.--	Velehü Eyzan

²⁴ döst-ile: döstla (Tatçı, 2008, s. 152). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

²⁵ timâr: bîdâr (Tatçı, 2008, s. 152).

²⁶ bulımasun: bulmayasın (Tatçı, 2008, s. 152).

²⁷ dervîşe bâl ü per: dervîş burc u bâr (Tatçı, 2008, s. 152). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

²⁸ yana: yine (Çelebi, 2015, s. 69).

²⁹ Eşrefoḡlı sen Rûmî: Eşrefoḡlı Rûmî sen (Çelebi, 2015, s. 69). [Mana açısından *Divan*'daki uygundur.]

³⁰ 'âşık: vâşıl (Çelebi, 2015, s. 69).

³¹ olmaduñ Ḥaḡḡa yaramaz: olmadın Ḥaḡḡa yazılmaz (Çelebi, 2015, s. 69).

³² gerçi: egerçi (Tarlan, 1992, s. 177). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

³³ bir ḡadeh: hün-ı dil (Tarlan, 1992, s. 154).

4b	Muhibbî	İhtiyâr-ı kaşr ³⁴ iden dergâh-ı sultân ³⁵ istemez Zâd-ı gamda[n] ³⁶ özge hergiz kendüye nân istemez	İy Muhibbî yâr elinden ³⁷ bir kadeh nüş eyleyen Hızr elinden ger olursa âb-ı hayvân istemez	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /--- /---	Muhibbî Râst Raḥimehullâhu
4b	-	Gerek ki guşşa-ı 'ışkı bu levḥ-i cāna yazam Ki bir nefes gam-ı 'ışkı iki cihāna yazam	Gelürse vaqtüme cennet cemali nürinsiz Cehennemî oluban ḥürisin zebāne yazam	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /--- /---	Ġazel
4b	Ḥaḳîkî	Biz ne cennet bilürüz ne ḥod devâb 'İşkı bilürüz hemân rāh-ı şavâb	Ġayr-ı Ḥaḳ şıgmaz Ḥaḳîkî anda kim Pâsubân şühb ola derbân âfitâb	gazel/ 11	ilahi	--- /--- /---	Ḥaḳîkî Râst Ravvahallâhu Rûḥahu
5a	Ḥaḳîkî	İrdi ser vaqtümize çün mest ol sâķi bugün Başdan aşdı 'ışkuñ istiğrâķ-ı sağrâķi bugün	'İşk odı kıldı müdâvâ tâ Ḥaḳîkî derdine Cümle-i ḥuzzâķuñ oldı nür-ı aḥdâķi bugün	gazel/ 12	ilahi	--- /--- /--- /---	Velehü Eyzan
5b	Ḥaḳîkî	Yoli sâbıķlaruñ bigâneliķdür Belî 'aşıķlaruñ dīvâneliķdür	Ķo telvini Ḥaḳîkî ehl-i temkin İşi tekmiñ-ile şâhâneliķdür	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /---	Velehü Eyzan
6a	Ḥaḳîkî	Pertevinden ḥüsünüñ gün gibi tâbândur gönül Çün felek rāh-ı talebde gerçi gerdândur gönül	Vaşl ola kalb-i Ḥaḳîkî 'ışķa çünki 'ışķ olur Lâ-cerem ḥükm-i revândur cānda sultândur gönül	gazel/ 10	ilahi	--- /--- /--- /---	Velehü Eyzan Ķuddise Sırruhu
6b	Ḥaḳîkî	Sen bana gösterme rāh-ı Ka'be vü puthāneyi Ķomışam öz ehline men mescid ü meyḥāneyi ³⁸	Özüñi ³⁹ ḥâk it Ḥaḳîkî yüz urup alçaķlıķ it Gördüģüñ yirlerde sen bir 'ışķ eri merdāneyi	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /--- /---	Ḥaḳîkî Râst Ravvahallâhu Rûḥahü'l 'Aziz
7b	Cemâl-i Ḥalveti	Yārânlar mezheb-i 'ışķi dutup geçdüm imānumdan Küfür baḥrine garķ oldum berî oldum gümānumdan	Cemâl-i Ḥalveti suḥte tariķ-i 'ışķda cānuñ vir Dime cāhillere sözüñ ki geçmez ol 'ayānumdan	gazel/ 7	ilahi	--- /--- /--- /---	Cemâl-i Ḥalveti Râst Ķaddesallâhu Rûḥahü'l-Aziz

³⁴ kaşr: faķr (Yavuz, 2016, s. 742). [Mana açısından *Divan*'daki uygundur.]

³⁵ dergâh-ı sultân: dergâh u eyvân (Yavuz, 2016, s. 742).

³⁶ Eksiklik *Divan*'dan tamamlandı (Yavuz, 2016, s. 742).

³⁷ iy Muhibbî yâr elinden: yâr elinden iy Muhibbî (Yavuz, 2016, s. 742).

³⁸ mescid ü meyḥāneyi: mescid-i meyḥāneyi (Boz, 2017, s. 819). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

³⁹ özüñi: yüzüñi (Boz, 2017, s. 819).

7b	[Cemāl-i Ḥalveti]	Cân-ile cânân ilinden gelmişem Cân-ile sultân ilinden gelmişem	Cehl-i zulmetden beriyem işidüñ Nür-ile 'irfân ilinden gelmişem	gazel/ 5	ilahi	--- /..- /..-	Velehü Eyzan/ Başlıktan anlaşıldığı üzere bu şiirin önceki şiirin şairine yani Cemāl-i Ḥalveti'ye ait olma ihtimali yüksektir.
8a	Ḥaķikî	Bî-ḥaberler ḥaberin ḥalet-i mestiden işit Cânda bu 'ışk eğerin şüret-i pestiden işit	Ehl-i hâl añlaya bu remzi Ḥaķikî aña dir Gel beri ḥâlini ⁴⁰ mest-i elestiden işit	gazel/ 7	ilahi	... /..- /..- /..-	Mevlânâ Ḥaķikî Râst 'Aleyhi'r- rahmetü ve'r- Rıdvan
- / 8b ⁴¹	Ḥarîmî	Gözlerüm hün-âb akıdur olalı giryân-ı hû Bağrumı yakşa 'aceb mi âteş-i süzân-ı hû	İy Ḥarîmî 'arîf-isen yola toğrul yola gel Murğ-ı cân pervâz idüp irişmedin fermân-ı hû Bir şehüñ dergâhına tut yüzini kim 'âkıbet Virmeye ḥayret saña tâ tuncak dîvân-ı hû	kaside/ 16	ilahi	--- /..- /..- /..-	Kaşide-i Ḥarîmî Râst Nevvarallâhu Ḳabrehu
- / 9b	Ḥarîmî	Çün şarâb-ı 'ışk-ıla ser-mest idüpdür cânı hû Cân içinde cânım oldur cânumuñ cânânı hû	İy Ḥarîmî gam yime kim kudretin izhâr idüp İrüşür sen bî-nevâ mücrim kıla ihsânı hû Toğrı yoldan beni ırmaya dilerim tâ ebed Gönlüme ilhâm olup her dem-be-dem bürhân-ı hû	kaside/ 27	tevhi d	--- /..- /..- /..-	Kaşide-i Ḥarîmî fi't-Tevhîd
10a/ 11a	Ḥaķikî	Menem ki böyle ⁴² merdâne geldüm Bugün baş oynaram meydâna geldüm	Ḥaķikî mest-i ma'nî oldı cân dil Anın bu maḥfile mestâne geldüm	kaside/ 19	ilahi	... /... /..-	Kaşide-i Ḥaķikî Râst Ravvaḥallâhu Rûḥahü'l-'Azîz
11a/ 12a	Ḥaķikî	Cânımda nihân-ımiş ezelden eğer-i 'ışk	Bî-yesme'u sem'-ile ⁴³ olan müstemî' añlar	gazel/ 9	ilahi	--./..	Eyzan Lehü

⁴⁰ ḥâlini: ḥâl dilin (Boz, 2017, s. 164). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

⁴¹ 8a'dan sonraki varak 9 olarak numaralandırılması gerekirken atlanmış ve bir sonraki varaga 9 yazılmıştır. Bu kaymadan dolayı bundan sonraki varaklar varak sayısını doğru vermek adına tarafımızdan yeniden numaralandırılmış ve ilk olarak varakta yazan yanlış numara sonra doğru numara yazılmıştır.

⁴² böyle: bu yola (Boz, 2017, s. 594). [Vezin ve mana açısından *Divan*'daki uygundur.]

⁴³ Burada şu hadis-i kudsiden iktibas yapılmıştır: "İzâ ahbebe abden küntü lehü sem'an ve basar'en ve lisânen ve yed'en fe bî yesmeü ve bî yentiku ve bî yebtuşü: Gönül evini benden başkasına açmayan kulumun söyleyen dili, işiten kulağı, gören gözü ve elinden tutan Ben olurum. O kişi Ben'imle söyler, Ben'imle işitir, Ben'imle görür, ve tuttuğu işi Ben'imle tutar." (Buhârî, Rikak, 38; İbn-i Mâce, Fiten, 16.)

		Ki oldı 'ayân dilde bu süz-ı şerer-i 'ışk	Ki remz-i Haķikî [de] ⁴⁴ ne dindi haber-i 'ışk			-.-- /-.--	Der-Beyân-ı Netice-i 'İşk Der-Dil-i 'Uşşâk
11b/12b	Haķikî	Düşeli sevdâ-yı 'ışka uş perîşândur gönül Yanmağa yandukça nâr-ı şevke 'atşândur gönül	Buldı 'ışk-ıla Haķikî çün hayât-ı sermedî Pes başar idrâk nice ide çün cândur gönül	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /--- /---	Eyżan Lehü Ravvahallâhu Rûhahü'l 'Azîz
12b/ 13b	Haķikî	Menem pervâne-i şem'-i dil-efrüz Ki 'ömrümdür menüm bu âteş ü süz	Ķamu deryâ-yı 'ışkun cüşîşidür Haķikî bil işit eyü vü yavuz	gazel/ 7	ilahi	--- /--- /---	Eyżan Velehü Ķuddise Sırruhu
12b/ 13b	Haķikî	[Uş] ⁴⁵ bihamdi'llâh yitişdi vaşl-ı tiryâkı bugün Ağdı tahta tâc-ı devlet urunup baht-ı cüvân ⁴⁶	'İşk odı kıldı müdâvâ tâ Haķikî derdine Cümle-i ħuzzâķuñ oldı nür-ı aĥdâķı bugün	gazel/ 6	ilahi	--- /--- /--- /---	Haķikî Râst Ķuddise Sırruhu
13a/ 14a	Haķikî	Yolı sâbıķlaruñ biġâneliķdür Belî 'aşıķlaruñ divâneliķdür	Ķo telvîni Haķikî ehl-i temķin İşi tekmiil-ile şâhâneliķdür	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /---	Haķikî Râst Ķuddise Sırruhu/ Bu şiir ile 5b'deki şiir mükerrerdür.
13b/ 14b	Haķikî	Pertevinden ħüsnuñüñ gün gibi tâbândur gönül Çün felek râh-ı talebde gerçi gerdândur gönül	Vaşl ola Ķalb-i Haķikî 'ışka çünki 'ışk olur Lâ-cerem ħükm-i revândur cânda sulţândur gönül	gazel/ 10	ilahi	--- /--- /--- /---	Haķikî Râst Ķuddise Sırruhu/ Bu şiir ile 6a'deki şiir mükerrerdür.
14b/ 15b	Haķikî	Sen baña gösterme râh-ı Ka'be vü büthâneyi Ķomışam öz ehline men mescid ü meyĥâneyi	Özüñi ⁴⁷ ĥâk it Haķikî yüz urup alçaķlıĥ it Gördüĥüñ yirlerde sen bir 'ışk eri merdâneyi	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /--- /---	Başlık: Haķikî Râst Ķuddise Sırruhu/ Bu şiir ile 6b'deki şiir mükerrerdür.

⁴⁴ Eksiklik *Divan*'dan tamamlandı (Boz, 2017, s. 488).

⁴⁵ Eksiklik *Divan*'dan tamamlandı (Boz, 2017, s. 656).

⁴⁶ Bu beyit *Divan*'daki 7 ve 8. beyitlerin ilk musralarıdır (Boz, 2017, s. 656).

⁴⁷ Özüñi: yüzüñi (Boz, 2017, s. 819).

15a/ 16a	Haķikī	Yağmaya virüp hānümān men 'ıřķ-ı cānān mestiyem Terk itmişemdür 'aql u cān men 'ıřķ-ı cānān mestiyem	Çün şu'le-i nūr-ı Ehad irdi Haķikī ye meded Bil ki ezelden tā ebed men 'ıřķ-ı cānān mestiyem	gazel-i mutavvel/ 19	ilahi	-- /-- /-- /--	Haķikī Rāst Kuddise Sırruhu Der- Sekr ⁴⁸
16b/ 17b	Haķikī	Men h'āce mest-i hāzretem peymāne n'olur bilmezem Men şem'-i nūr-ı vaħdetem pervāne n'olur bilmezem	Cān u cihān terki bugün sehl-id[i] ⁴⁹ lāyık lāki bu 'Iřķuñ Haķikī şükriñe şükrañe n'olur bilmezem	gazel/ 7	ilahi	-- /-- /-- /--	Eyżan Lehü İżāf
17b/ 18b	Yūnus	Dāyim(ā) ene'l-Haķ söyledüm Haķdan çü Mañşūr olmuşam Kimdür beni berdār iden 'ālemdē meşhūr olmuşam	Yūnus odına 'ıřķınuñ biñ kez yanarsa her nefes Ĝam yimezem çünkim senüñ luţfuñla mağrūr olmuşam ⁵⁰	gazel/ 7	ilahi	-- /-- /-- /--	Mevlānā Yūnus Rāst Ravvaħallāhu Rūħahü'l 'Azīz
18a/ 19a	Nesīmī	Dünyā çün murdārdur yigren göñül murdārdan Gül degül dünyā dikendür (di) ne umarsun ħārdan	Çün Nesīmī zāhidüñ hālını bildi kim nedür Meyden ikrāh eyleyen ⁵¹ ğāfil degül ħammārdan	gazel/ 7	ilahi	-- /-- /-- /--	Mevlānā Seyyid Ĥüseyin Rāst Kuddise Sırruhu
18b/ 19b	'Āşık Paşa	Cemālūñ pertevi iy dōst şalalı nūr-ı envārı Olup Mecnūn-veş ħayrān kıluram nāle vü zarı	Bu yola cān viren ' Āşık 'amel kıla Ĥaķa lāyık Şarāb-ı lem-yezel içün temāşā kıl bu deryāyı	gazel/ 6	ilahi	--- /--- /--- /---	'Āşık Pāşā Rāst Ravvaħallāhu Te'ālā Rūħahü'l 'Azīz
19a/ 20a	Nesīmī	Derde müştāk olmayan kimdür ki dermān isteye Ķabl-i mevti bilmeyen sen şanma kim cān isteye	Şaçınuñ ⁵² küfrini ⁵³ gerçi ⁵⁴ ehl-i fazl imān bilür İy Nesīmī şanma sen kim kāfir imān isteye	gazel/ 7	ilahi	-- /-- /-- /--	Ĥüseyin Rāst Kuddise Sırruhu
19b/ 20b	-	Ṭa'ne virmeñ bize kim [biz] 'ıřķa virdük varumuz Oda yansun işbu yolda nāmus-ile 'ārumuz	Ķanı bülbüller ki virem gül Ķoķusundan ħaber Ķarĝa-ṭab' olanlara lāyık degül gülzārumuz	gazel/ 8	ilahi	-- /-- /-- /--	Li-ĝayrihi

⁴⁸ Mecmuada "sükr" şeklinde harekelenmiş olsa da mana açısından "sekr: sarhoş" olarak okunması uygundur.

⁴⁹ Eksiklik *Divan*'dan tamamlandı (Boz, 2017, s. 588).

⁵⁰ Bu gazel *Yūnus Emre Divanı*'nda bulunamamıştır. (Tatçı, 2008) Ancak *Nesīmī Divanı*'nda aynı redifli ve mecmuadakinin ilk dört beytiyle aynı olan bir gazele rastlanmıştır (Ayan, 1990, s. 228). Bu duruma makalenin inceleme kısmında ayrıca değinilmiştir.

⁵¹ eyleyen: eylemez (Ayan, 1990, s. 259). [Mana açısından *Divanı*'daki uygundur.]

⁵² saçınuñ: zülfünüñ (Ayan, 1990, s. 320).

⁵³ küfrini: küfrün (Ayan, 1990, s. 320).

⁵⁴ gerçi: egerçi (Ayan, 1990, s. 320).

20a/ 21a	H'âce Hâfız			gazel/ 7	ilahi	--- /--- /--- /---	H'âce Hâfız Râst 'Aleyhi'r- Raḥmetü ve'r- Rıdvân
21a/ 22a	Miðālî	Cenâb-ı Hâkka hilkatden irerse seyrini sâlik Gözine Hâk olur ḥâyil o vaqtin halk a'mâdur	Ki olur Halka Hâk âlet ki âlet Hâkka bu hilkat Miðālî rûh-ile şüret nazâr kılsañ hüveydâdur	gazel/ 12	ilahi	--- /--- /--- /---	Şi'ir Li-ğayrihi
21b/ 22b	Nesimî	Ḳanı bir 'ahd u peymânî bütün yâr Ḳanı bir kavli gerçek toğrı dildâr	Yâr-ile çün ki yâr oldı Nesimî ⁵⁵ Ḳamu 'âlem ne ğam ger olsa ağyâr	gazel/ 12	ilahi	--- /--- /---	Mevlânâ Seyyid Hüseyn Râst Sırru'l 'Azîz
22b/ 23b	Nesimî	Cânda ki 'ışk olmadı ⁵⁶ dilde ḥaber ne fâyide Gözde ki görmek olmadı ⁵⁷ nûr-ı başâr ne fâyide	Dürr-ile ⁵⁸ sen Nesimî nün gevherini kem ⁵⁹ almağıl 'Âşık olan kişilere 'ışka siper ne fâyide	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /--- /---	Eyżan Lehü
23a/ 24a	Nesimî	Her kim ⁶⁰ aldandı cihânüñ ağılu lezzâtına	Çün cemâlünden Nesimî ebecdi kıldı tamâm	gazel/ 11	ilahi	---	Eyżan Lehü

⁵⁵ yâr-ile çün ki yâr oldı Nesimî: Nesimî yâr ilen çün yâr oldu (Ayan, 1990, s. 144).

⁵⁶ olmadı: olmasa (Ayan, 1990, s. 297).

⁵⁷ olmadı: olmasa (Ayan, 1990, s. 297).

⁵⁸ dürr-ile: derd ile (Ayan, 1990, s. 297). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁵⁹ kem: kim (Ayan, 1990, s. 297). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁶⁰ her kim: kim ki (Ayan, 1990, s. 300).

		Düşdi şol menşübesi çok dünyenüñ şeh matına	'Ayn-ı mîmüñ 'ammesinden irdi <i>ve's-sâffâtma</i> ⁶¹			/-.- /-.- /-.-	
24a/ 25a	Nesîmî	Yedd-i beyzâdur vücüduñ Hâk nişânı sendedür ⁶² Zâhir ü bâtın çü sensin [bes] ⁶³ kâlanı qandadır	Çün Nesîmî sırr-ı İbrâhîm Hâşîmdür ⁶⁴ bugün Hâkka vâşıldur bugün kim cân cânı qandadır ⁶⁵	kaside/ 9	naat	--- /-.- /-.- /-.-	Eyzan Lehü Der-Na't-ı Resûlullâh Şallallâhu 'Aleyhi Vesellem
24b/ 25b	Nesîmî	El-minnetüli'llâh ki bugün yârümi buldum Gönlümde gezen ⁶⁶ dilber-i dildârum ⁶⁷ buldum	Viridi saçınüñ küfrine imânu Nesîmî İy hırka giyen ben dañı zünnârumı buldum	gazel/ 13	ilahi	-./- -./- ./-.	Velehü Eyzan
26a/ 27a	Nesîmî	'Âşık katında küfr-ile İslâm birdür ⁶⁸ Her qanda mesken eylese 'âşık emirdür	Tarğ eyledi yoluñda Nesîmî vücüdını Gör kim anı ⁶⁹ ne muhteşem olmış fağirdür	gazel/ 12	ilahi	-./- -./- -./-.	Velehü Eyzan
27a/ 28a	Nesîmî	Sendedür ol genc-i pinhân gezme her virâne'i Deñize talandan ⁷⁰ iste iy gönül dür-dâne'i	Çün <i>mağâlîdü's-semâvât</i> ⁷¹ iy Nesîmî sendedür Kâf u lâmuñdan götürdi sîn ü şin u dâne'i ⁷²	gazel/ 12	ilahi	--- /-.- /-.- /-.-	Velehü Eyzan
27b/ 28b	Nesîmî	'Âlemdede bugün 'ahdı bütün yâr ele girmez Yandurdu diken bağrumı gülzâr ele girmez	Elfâz-ı Nesîmî bugün ol ⁷³ mu'cizedür kim Beñzer aña bir lü'lü-i şehvâr ele girmez	gazel/ 11	ilahi	-./- -./- ./-.	Velehü Eyzan

⁶¹ Bu kelime şu ayetten iktibasır: "vessaffâti saffâ: sıra sıra dizilmiş olanlara..." (Kur'an-ı Kerim 37: 1).

⁶² sendedür: qandadır (Ayan, 1990, s. 148). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁶³ Eksiklik *Divan*'dan tamamlandı. (Ayan, 1990, s. 148).

⁶⁴ İbrâhîm Hâşîmdür/ İbrâhîm ü Hâşîmdir (Ayan, 1990, s. 148).

⁶⁵ Hâkka vâşıldur bugün kim cân cânı: ger Hâka vâsil oluptur cism ü cânı (Ayan, 1990, s. 148). [Mana açısından *Divan*'daki uygundur.]

⁶⁶ gezen: duran (Ayan, 1990, s. 243).

⁶⁷ dilber-i dildârumı: dilber ü dildârımı (Ayan, 1990, s. 243). [Mana açısından *Divan*'daki uygundur.]

⁶⁸ Mısra vezin açısından kusurludur.

⁶⁹ kim anı: anı kim (Ayan, 1990, s. 154).

⁷⁰ talandan: tal andan (Ayan, 1990, s. 357).

⁷¹ Bu terkip şu ayetten iktibasır: "lehü mekâlîdü's-semâvâti ve'l-arz: göklerin ve yerin anahtarları O'nundur..." (Kur'an-ı Kerim 39: 63).

⁷² götürdi sîn ü şin u dâne'i: götürgil sîn ü şin-dendâneyi (Ayan, 1990, s. 357). [Mana açısından *Divan*'daki uygundur.]

⁷³ ol: el (Ayan, 1990, s. 184). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

28b/ 29b	Nesîmî			gazel/ 14	ilahi	?	Velehü Eyzan
29a/ 30a	Cemâlî	Cefâsın ma'sûkuñ dâyim kişi kim ihtiyâr itmez Anuñ vaşlı şarâbından açup cân târumâr itmez	Cemâlî cân gözine sen celâlî sürmesin çekseñ Görünmeyeydi gözüne ki tesyic aña dâr itmez	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /--- /---	Mevlânâ Cemâlî Râst
29b/ 30b	[Cemâl-i Hâlvetî]	Anuñ cemâlin görelî dilde qarârum kâlmadı Uşandı şabrum şişesi nâmûs u 'arum kâlmadı	'İşkuñ odı olur sebep açmağa benüm perdemi Hâlüm nice fâş olmasun çün perde-dârum kâlmadı	gazel/ 7	ilahi	--. /--. /--. /--.	Cemâl-i Hâlvetî Kuddise Sırruhu
30a/ 31a	Eşref Oğlu Rûmî	Cânlar cânın ister-iseñ Bu cism ü cândan fâriğ ol Gerçek 'âşık olduñ-ısa ⁷⁴ İki cihândan fâriğ ol	Eşrefoğlu Rûmî iseñ ⁷⁵ Eger gerçek er-iseñ ⁷⁶ Fâriğ olup bu cümleden ⁷⁷ Kevn ü mekândan fâriğ ol	koşma/ 7	ilahi	8'li hec e	Eşref-zâde-i Rûmî Râst Ravvâhallahu Rûhahu
30b/ 31b	Hayâlî	Hevâ şahrâsı içinde dün ü gün Yürürem gâh 'âkîl gâh mecnûn Nazar kalmaz-ise ol ferd-i bî-çün <i>Bekâ veylü feveylü dümme veylü</i>	Ölup sine giricegez Hayâlî Dilinde kalmaya hergiz mecâlî 'Amelden kaçıp kaç ben böyle hâli <i>Bekâ veylü feveylü dümme veylü</i>	murabba-ı mütekerrir/ 4	ilahi	--- /--- /---	Hayâlî Fermâyed
31b/ 32b	Çanber	Eger iş gitdise elden kaçan gider hevâ dilden Ve ger dil kâldısa yolda kalur mı cân menzilden	Çoma zinhâr iy Çanber elüñden dâmen-i Hayder Bu yolda bil ki ol rehber geçürür cümle hayilden	gazel/ 13	ilahi	--- /--- /--- /---	Çanber Fermâyed Nevrallâhu Kâbrehu
32b/ 33b	İbrâhîm	Hâle degşürdi bi-küllî kâlini dervişler Kimseye bildürmedi ahvâlini dervişler	Hil'at ü devlet gey[ey]di şeksüz İbrâhîm eger Virseler bir pâre aña şalımı dervişler	gazel/ 13	ilahi	--. /--.	İbrâhîm Fermâyed

⁷⁴ 'âşık olduñ-ısa: Hakkâ 'âşık-isen (Ayan, 1990, s. 108). [Kafiye açısından *Divan*'daki uygundur.]

⁷⁵ Eşrefoğlu Rûmî-isen: Eşrefoğlu Rûmî sen de (Ayan, 1990, s. 108).

⁷⁶ gerçek er-isen : gerçeklerden-isen (Ayan, 1990, s. 108).

⁷⁷ Fâriğ olup bu cümleden: Fâriğ ol bu cümlesinden (Ayan, 1990, s. 108).

						/.-- /.-	Nevvarrallāhu Kābrehu
33b/ 34b	İbrāhīm	Ferāgat umma bī-kār olmayınca Yola girme sebük-bār olmayınca	Şafā olmaya İbrāhīm demüñden Ki tā hem-reng 'at̄tār olmayınca Gerekdür bāl ü per kim bu hevāda ⁷⁸ İrişmez kimse ⁷⁹ Tayyār olmayınca	kaside/ 34	ilahi	.... /.... /..	İbrāhīm Fermāyed Nevvarrallāhu Kābrehu
36a/ 37a	İbrāhīm	Hiçe şay göz ki qan degül yaşı Dağı sevdāsı olmayan başı	'Işka sen yār şanma İbrāhīm Degme bir bī-vefā kılmaşı ⁸⁰ Taşa beñzetme münkirüñ gönlin Kişi sa'y-ile yumşadur taşı	terci-i bend ⁸¹ / 13	ilahi	... /..- /..	İbrāhīm Fermāyed
37a/ 38a	İbrāhīm	Gönül sen puhte olğıl kim begenmez puhteler hāmı Dilerseñ 'ışk elinden cām oda yaq dāne ⁸² vü damı	Gereke çāre İbrāhīm koğıl bu çāre'i nāçār Eger kām isteseñ nā-kām elüñden koyasın kāmı Özini ka' iden ⁸³ bildi ⁸⁴ haqıkat Ka'besi ⁸⁵ vaşlın Ki cān itmek-durur kurbān muħibbūñ ⁸⁶ ulu bayrāmı	gazel/ 11	ilahi	.... /.... /.... /....	İbrāhīm Fermāyed
31a/ 39a ⁸⁷	İbrāhīm	Biğāne dimeñ ⁸⁸ aña ki 'ışk ašināsıdur 'Işkuñ kim olsa çākeri begler gedāsıdur	'Işkuñ irişe başşisi İbrāhīm ol faqır Kim her vücūda cūd bu ⁸⁹ 'ışkuñ 'atāsıdur	gazel/ 11	ilahi	--/ -./- -./-	İbrāhīm Fermāyed Nevvarrallāhu Kābrehu
32a/ 40a	Muħliş Oğlı Paşa	Her ki baña agyār-ise Haq Taırnı yār olsun aña	Bu Muħliş Oğlı Paşānuñ Güldüğünü istemeyen	koşma/ 7	ilahi	8'li hec	Oğlı Paşā Fermāyed

⁷⁸ hevāda: hevāya (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 221).

⁷⁹ kimse: kimesne (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 221). [Vezin açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁸⁰ kılmaşı: kılmayışı (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 238). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁸¹ Bu manzume *Divan*'daki bir terci-i bendin 6. bendidir. (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 238).

⁸² dāne: neng (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 247). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁸³ iden: idüp (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 247).

⁸⁴ bildi: buldu (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 247). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

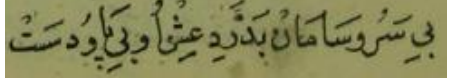
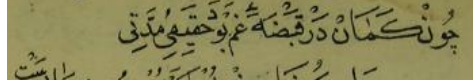
⁸⁵ Ka'besi: Ka'beyi (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 247). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁸⁶ muħibbūñ: muħannik (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 247). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁸⁷ Mecmuanın numaralandırılmasında 37a'dan sonra bu varağa 38 yazılması gerekirken sehven 31 olarak numara verilmiş ve sonraki varaklar da bu nedenle kaymıştır. Bu kısımdan önce de 8b'deki dipnotta belirtildiği üzere numaralandırmada daha önce bir kayma daha olmuş ve tarafımızdan yeniden numaralandırma yapılmıştır. Mecmuanın bu varağından itibaren yine bu numaralandırmaya devam edilmiş ve ilk olarak mecmuada bulunan numara, ardından sonradan verilen numara yazılmıştır.

⁸⁸ dimeñ: dimek (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 250). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁸⁹ cūd bu: cūdlu (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 250). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

	[Âşık Paşa]	Her kaçaru varur-ise Bâğ u bahâr olsun aña	Ağladuğum isteyenüñ Gözüm biñar olsun aña			e	Nevrallâhu Kâbrehu
32b/ 40b	Harîmî	Ķanâ'at umma bî-kâr olmayınca Ferâgat kıлма der-kâr olmayınca	Harîmî bÿy-ı vaşl almaz deminden Nesîm-i luĶı 'aĶâr olmayınca Belürmez 'âşıkun âhi duĶânı Yüregi micmeri nâr olmayınca	kaside/ 35	ilahi	--- /--- /---	Ķaşıde-i Harîmî Râst Nevrallâhu Kâbrehu
33b/ Dk 41b/	Hayrefî	İy felek ya sen bir efâilerle tölmiş ĝârsın Ya yedi başlu bir ejderhâ-yı merdüm-İ Ķârsın	Hayrefî bu dehr-i fânide şikâyet nice bir Bir iki gün ehline ışımarla anı varsın	gazel/ 7	ilahi	--- /--- /--- /---	
35a/ 43a	Ķanber	Benüm derdüm bilen sensin irişdür aña dermânı Beni Ķayrân iden sensin Ķavuşdur câna cânânı	Senün bu derdüñi Ķanber hemân yine bilür Hayder Ķo sözi gözsüz añlamaz Ķaberden şems-i tâbânı Gerek merdân-ı ma'nî tâ bu 'işretten bula lezzât Ne bilsün vaşf-ile ĝaybın şafâ vü zevĶ merdânı	kaside/ 17	ilahi	--- /--- /--- /---	Ķaşıde-i Harîmî (a.s.) RaĶmetü ve'r-RıĶvân/ Kasidenin mahlas beytinde Ķanber, başlığında ise Harîmî mahlası geçmektedir.
36b/ 44b	ĶaĶîķi	'İşkuñla biz [bu] ⁹⁰ 'âlemün sevdâlarından fâriğuz Meh-rûlaruñdan hem gözi şehlâlarından fâriğuz	Ma'nî cemâli vireli Ķalbe ĶaĶîķi rûşinâ Biz bu cihânun şüret-i zibâlarından fâriğuz	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /--- /---	ĶaĶîķi Râst Ravvâhallahu RûĶahu
37b/ 45b	ĶaĶîķi	Yine irdi Ķalbe mevc ol Ķulzüm-i âteşden uş ZevraĶ-ı aĶlı virür ĝarĶa şu aşdı başdan uş	'İşĶa vaşl olup ĶaĶîķi Ķalb olmuşdur delîl Yolda urnup ki tâcî ⁹¹ meş'al-i mehveşden uş	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /--- /---	Mevlânâ ĶaĶîķi Râst E'r- raĶmetü
37b/ 45b	ĶaĶîķi	 İşbu şüret 'âlemine cân ezelden geldi mest		gazel/ 9	ilahi	--- /--- /--- /---	Velehü Eyzan Ķuddise Sırruhu
38b/ 46b	ĶaĶîķi	Dil yine meyhâneden irişdi mest	Kıldı ĶaĶîķi yi ezelden ebed	gazel/ 7	ilahi	---/	Eyzan Lehü

⁹⁰ Eksiklik *Divan*'dan tamamlandı (Boz, 2017, s. 337).

⁹¹ tâcî: tâc ol (Boz, 2017, s. 389).

		Qaldı ayağda yine bu 'aql-ı pest	Mest-i Hüdə cür'a-i bezm-i elest			..-/ .-	Ravvāhallahu Rūhahu
39a/ 47a	Haqıki	Her zehri nüş eyleyelüm Eş-şabru miftāhü'l-ferec Deryā-şıfat cüş idelüm Eş-şabru miftāhü'l-ferec	'Işka Haqıki ne vaqar Ne şabr u ārām u qarār Hey niçe dirsın bize var Eş-şabru miftāhü'l-ferec	koşma/ 11	ilahi	8'li hec e	Eyzan Lehü 'Aleyhi'r- Raḥmetü
39b/ 47b	Haqıki	Cāna kıymazañ girüp ortaya meydān isteme Başuñı top itmeyince elde çevgān isteme	Başmadın yola Haqıki sen henüz evvel qadem Bu nihāyetsiz tarıka ḥadd ü pāyān isteme	gazel/ 9	ilahi	---/ /---/ /---/ /---	Eyzan Lehü Raḥmetullāhi
40b/ 48b	Haqıki	Bir zerre ki Haqdan kula nā-gāh nazar irdi Ol bātına yüz şu'le-i şems ü kamer irdi	Çün baır-i haqayıq yine mevc urdı Haqıki Elden qoma ki kıymeti 'ālī güher irdi	gazel/ 9	ilahi	---/ -./-/ -./-/ -./-	Velehü Eyzan Der-Şafā-yı Bātin
41a/ 49a	Haqıki	Olmayan 'aşık ne bilsün 'ışk eri sevdāsını Bulmayan 'ışkı ne bilsün 'aşık bī-cāsını	Derd-i hünine Haqıki toymadı kani' degül Cānda bulmuşken anuñ bu kenz-i lā-yefnāsını	gazel/ 11	ilahi	---/ /---/ /---/ /---	Velehü Eyzan Nevvarellāhu Qabrehu
41b/ 49b Dk	Abdurrahman	Budur ki cānda naşib olmadı Buña 'ışk dirler toğrı yārümdür Nām u nişānına gözler irmedi [Buña 'ışk dirler toğrı yārümdür]	©Abdu'r-raḥman 'ışk şem'inde budur Anda ki 'ahdi gelüp bunda güder Bizümle geldi bile gider Buña 'ışk dirler toğrı yārümdür	koşma/ 6	ilahi	?	Abdurrahman Fermāyed
42a/ 50a	Haqıki	Yine bu zevraç-ı 'aqlı gönülden cüş iden deryā Virür garça ki hünündür bu emvāc u telāṭum- hā	Haqıki 'ışk-ıla ol mest yuyup cān u cihāndan dest Yüz urup toprağa ol pest bu dīn yolında çün gābrā	gazel/ 9	ilahi	---/ /---/ /---/ /---	Velehü Eyzan Ravvāhallahu Rūhahu
42b/ 50b	Haqıki	Çü tālib olmadı fānī be-küllī 'ucb u hestiden Bilüñ kırtulmadı anı belā-yı ḥod-perestiden	'Aceb bu āteşin sevdā ne cüşışdür bu ne deryā Haqıki şevk u şuriş-hā gör ol mest-i elestiden	gazel/ 7	ilahi	---/ /---/ /---/ /---	Eyzan Lehü Der-Tarik-i Fenā
43b/ 51b	Hayreti	Cihāni eyledi ⁹² 'ışk-ıla mevcüd Zehi ihsān zehi luṭf u zehi cüd	Şorarsa Hayreti den zāhid eydür Hemāñ birdür hemāñ bir cümle mevcüd	gazel/ 9	ilahi	---/ /---/ /---/ /---	Hayreti Fermāyed
43b/ 51b	Hayreti	Rind-i fāniler bu dünyā-yı fenādan geçdiler Zāhidā şanma şarāb-ı dil-güşādan geçdiler	Tālib-i rāh-ı haqıkat oldılar abdāllar Hayreti el yudılar her mācerādan geçdiler	gazel/ 5	ilahi	---/ /---/ /---/ /---	Hayreti Fermāyed

⁹² eyledi: eyledüñ (Çavuşoğlu & Tanyeri, 1981, s. 157).

						/-.- /-.-	
44a/ 52a	İbrâhîm	Bugün biñ luţf-ıla cânân göründi Gel indi gözün aç iy cân göründi	Bu İbrâhîme beñzer kemterin kul Kemine mübtelâ kıandan göründi	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /.-	İbrâhîm Fermâyed
45a/ 53a	Ħayretî	İy selâmet isteyen dâyim selâmet ⁹³ ol yürî Olma ħâlî 'ıŧıkdan var ehl-i ħâlet ol yürî	Nice bir ümmîd-i vaŧl-ıla bu derd ü bu belâ Nâ-ümîd ol Ħayretî 'âlemde râhat ol yürî 'ıŧka kul olalı olduñ mâlik-i mülk-i belâ Begligün var iy gönül ŧâhib-vilâyet ol yürî ⁹⁴	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /.- /.-	Ħayretî Fermâyed
45a/ 53a	Ħayretî	Pertev-i nür-ı Ħudâdur 'ıŧk-ı pāk Ya'ni sırr-ı Muŧafâdur 'ıŧk-ı pāk	Kuliyuz kıurbâniyuz iy Ħayretî Milk-i dilde pâdiŧâhdur 'ıŧk-ı pāk	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /.-	Ħayretî Fermâyed
45b/ 53b	Ħayretî	Reh-nümâ-yı râh-ı Ħâkdur 'ıŧk-ı pāk 'İlm-i taħķika sebaķdur 'ıŧk-ı pāk	Ħayretî anuñla görür iŧidür 'Âŧıka gözdür kıulaķdur 'ıŧk-ı pāk	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /.-	Ħayretî Fermâyed
45b/ 53b	Ħayretî	Ĉarsû-yı 'ıŧka rüsvâ olmayan ħiĈ gelmesün Bu tariķa bî-ser ü pâ olmayan ħiĈ gelmesün	Zâĝlar yiri degüldür ŧüfiyâ gülzâr-ı 'ıŧk Ħayretî teg murĝ-ı güyâ olmayan ħiĈ gelmesün	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /.- /.-	Ħayretî Fermâyed
46a/ 54a	Ħayretî	Bezmi-i ĝamda ney gibi nâlân olan gelsün berü Vâķıf-ı esrâr olup ħayrân olan gelsün berü	Ħayretî gibi bugün meydânda ŧâhuñ 'ıŧkına Cân [u] ⁹⁵ baŧ terk eyleyüp kıurbân olan gelsün berü	gazel/ 7	ilahi	--- /--- /.- /.-	Ħayretî Fermâyed
46b/ 54b	Ħayretî	İŧigi taŧıyam ⁹⁶ ben bâb-ı 'ıŧkuñ Ĉapusu kelbiyem erbâb-ı 'ıŧkuñ	İŧigün nice kıosun Ħayretî kim Ĉapuñda oldu fetĥi bâb-ı 'ıŧkuñ	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /.-	Ħayretî Fermâyed
47a/ 55a	Ħayretî	ŧüfîler virdi fenâya ŧehri ħüy u ħâ ile Mescidi meyhâneye dönderdiler ĝavĝa ile	ŧüfi ehl-i 'ıŧka öykünmek hemân iy Ħayretî Fi'l-međel bir peŧŧe baĥđ itmek-durur 'ankâ ile	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /.- /.-	Ħayretî Fermâyed
47b/ 55b	Ħayretî	'Âŧıķ olmasun yanında ölmek âsân olmayan Girmesün meydân-ı 'ıŧka merd-i meydân	Bezmi-ı 'uŧŧâķuñ ŧafâsın añlamaz iy Ħayretî 'Âlem içre vâlih ü ser-mest ü ħayrân olmayan	gazel/ 5	ilahi	--- /---	Ħayretî Fermâyed

⁹³ selâmet: melâmet (Çavuşoĝlu & Tanyeri, 1981, s. 420). [Mana açısından *Divan*'daki uygundur.]

⁹⁴ *Divan*'da bu beyit üçüncü sıradadır (Çavuşoĝlu & Tanyeri, 1981, s. 420).

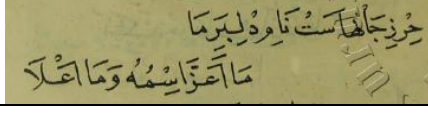
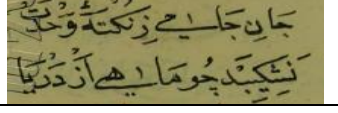
⁹⁵ Eksiklik *Divan*'dan tamamlandı (Çavuşoĝlu & Tanyeri, 1981, s. 376).

⁹⁶ taŧıyam: ħâkiyem (Çavuşoĝlu & Tanyeri, 1981, s. 256).

		olmayan				/-.- /-.-	
48a/ 56a	Ḥayretî	Maḥabbet milkinüñ sultânudur 'ışk Mevedded 'âleminüñ câmıdır 'ışk	Ne bilsün Ḥayretî 'ışkı her âdem Ḥaḳuñ bir luḫfidur iḥsânıdır 'ışk	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /---	Ḥayretî Fermâyed
48a/ 56a	Ḥayretî	Yine cüş itdi deryâ-yı maḥabbet Cihânu dutdı gavgâ-yı maḥabbet	Ölice Ḥayretî her üstüḫ'ânüñ Ola 'âlemde bir nây-ı maḥabbet	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /---	Ḥayretî Fermâyed
48b/ 56b	İbrâhîm	Ol 'ışk-ıla miskîn olan Ol kim işitdüñ ol benem Göñül virüp gamgîn olan Ol kim işitdüñ ol benem	Men Mevlâ-yı İbrâhimem 'Ârif bilür kim men kimem Dîzâra 'âşık (ben) miskinem Ol kim işitdüñ ol menem	koşma/ 5	ilahi	8'li hec e	İbrâhîm Râst 'Aleyhi'r- Raḫmetü
49a/ 57a	Ḳanber	'Aceb mevc-i nihâyesüz ki gösterdi deñizden rû 'Aceb deryâ-yı bî-pâyâ ki andandur kamu lülü	'Aceb sevda ki başından giderdi Ḳanberüñ 'aqlın Ḥayâl-i bü'l-'acebdür ki gözinde ḳomadı uyḫu	gazel-i mutavvel/ 17	ilahi	--- /--- /--- /---	Ḳanber Râst Ḳuddise Sırruhu
50b/ 58b	Ḳanber	Gözlerüm ḳanda baḳsa cân görünür Şanasın şâh-ı lâ-mekân görünür	Ger cinân câna cây ola Ḳanber Ḳa'r-ı düzaḫ saña cinân görünür	gazel-i mutavvel/ 16	ilahi	--- /--- /---	Ḳanber Ravvaḫallâhu Ruḫahü'l-'Azîz
51a/ 59a	Şirâzî	Benem ol tılsım-ı pinhân Ki bugün 'ayâna geldüm Ezeli nişânsız-iken Ebedî nişâna geldüm	Ne kişi-durur Şirâzî Ki 'ayân ide bu râzı Düzüben bu sözi sâzı Benem uş beyâna geldüm	koşma/ 7	ilahi	8'li hec e	Şeyḫ Şirâzî Râst Ḳuddise Sırruhu
51b/ 59b	İbrâhîm	Her kim añladı 'ışk hâlınden 'Âlemüñ geçdi ḳıl ü ḳalinden	Ebedî 'ömre iren İbrâhîm Dünyenüñ geçdi mâh u ⁹⁷ sâlınden	kaside/ 18	ilahi	--- /--- /---	İbrâhîm Râst 'Aleyhi'r- Raḫmetü
52b/ 60b	İbrâhîm	Her ki(m) sultân-ı 'ışka oldı nedîm İki 'âlemde buldı 'izz ü na'îm	Geçmişî ḳo gözetmegil geleni Gözün aç ḫâli ḫoş gör İbrâhîm	terci-i bend ⁹⁸ / 7	ilahi	--- /--- /---	İbrâhîm Râst Ravvaḫallâhu Ruḫahu
52b/ 60b	Ḥayretî	Ehl-i 'ışka küfr ü îmân bir olur Vaşl u hicrân derd ü dermân bir olur	Ḥayretî gibi ḫarâbât ehline Ṭâḳ-ı eyvân genc-i virân bir olur	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /---	Ḥayretî Râst Ḳaddesallâhu Ruḫahü'l-'Azîz
53a/ 61a	Ḥayretî	Cân-ile iy göñül olalum mübtelâ-yı 'ışk 'Uşşâka bal olur çü bilürsin belâ-yı 'ışk	Dâmân-ı 'ışkı nice ḳosun Ḥayretî şehâ Sultân-ı milk-i ḡamdur olaldan gedâ-yı 'ışk	gazel/ 5	ilahi	--/ -./-	Ḥayretî Fermâyed

⁹⁷ mâh u: makü (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 224). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

⁹⁸ Bu manzume *Divan*'daki bir terci-i bendin 6. bendidir. (Bağçeci & Deniz, 2019, s. 231).

						-./-	
53b/ 61b	Ḥakîkî	Gönül bu derdine 'ışkuñ 'aceb dermân nedür bilmez İrem dir vaşlına yârûñ velî imkân nedür bilmez	Ḥakîkî dürr-i meknündür sözüñ baḥr-i ḥakâyiğdan Ne ola kıymetin anuñ eger nâdân nedür bilmez	kaside/ 23	ilahi	--- /--- /--- /---	Kaşide-i Mevlânâ Ḥakîkî Ḳuddise Sırruhu
55b/ 63b	Ḥakîkî	Vaḳtidür ki bırağam bu ḥırka-ı sâlûsı men Uşadam çalup taşâ hem şîşe-i nâmûsı men	Sen Ḥakîkî ye hele zâhid ṭur ibrâm eyleme ⁹⁹ Tâ şafâ meydânı içre görmeyem bu büsî ben ¹⁰⁰	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /--- /---	Eyżan Lehü Nevvarrallâhu Ḳabrehu
56a/ 64a	Câmî			gazel/ 7	ilahi	?	Li-Mevlânâ Câmî Râst
56b/ 64b	Ḥakîkî	Gör ol mehtâbı ki gerdüna sığmaz Gir ol seylâba ki Ceyhûna sığmaz	Ḥakîkî dürr-i deryâ-yı ḥakîḳat Ḳo nazm-ı lü'lü'-i meknûna sığmaz	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /---	Velehü Eyżan
57b/ 65b	Ḥakîkî	Bugün sevdâ-yı 'ışkuñ başâ sığmaz Ġamuñ seylâbı gözde yaşa sığmaz	Nice maḥfî kılam cânda Ḥakîkî Anı ki ol cihâna ḥâşa sığmaz	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /---	Ḥakîkî Fermâyed Ḳuddise Sırruhu
57b/ 65b	Cemâl-i Ḥalvetî	'Avn-ı Ḥaḳ irdi baña kendümi vîrân eyledüm Teslîm-i cân eyleyüp derdüme dermân eyledüm	Bu Cemâl-i Ḥalvetî şol döst visâli yolına Ḳıldı cânını fidâ sırrını ḥandân eyledüm	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /---	Mevlânâ Cemâl-i Ḥalvetî Fermâyed
58a/ 66a	Gülşenî	Nedür 'ışkuñ ṭarîḳın bilmek olmaz Ki 'aql-ile o yola girmek olmaz	'Aceb bu Rüşeniden Gülşenî ¹⁰¹ Güneş nisbet baḥubân görmek olmaz	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /---	Mevlânâ Gülşenî İbn-i Mevlânâ Rüşenî Râst Ravvaḥallâhu Ruḥahu
58a/ 66a	Uşulî	Elâ iy kendüyi 'âşîḳ şananlar	Uşulî vâz gel sen bu beyândan	mesnevi/	ilahi	--- /---	Mesnevî-i Uşulî

⁹⁹ eyleme: olmağıl (Boz, 2017, s. 684).

¹⁰⁰ tâ şafâ meydânı içre görmeyem bu pûsî ben: urmuşam bâzâr-ı rüsvâyı da çün bu kûsî men (Boz, 2017, s. 684). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

¹⁰¹ Rüşeniden Gülşenî: Gülşenî 'ışkuñ dirisin (Akay, 1996, s. 65). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

		Serāb-ı hıŧki ŧu ŧanup Ƨananlar	'Ayān eyle sōzi külle lisāndan ¹⁰² Bu baħrūñ ħaddi vü pāyāni yoƧdur Ki ŧıgmaz [gōzine] ¹⁰³ imkāni yoƧdur	31		/--	Rāst Nevrallāhu MerƧadehu
59b/ 67b	ŧemseddīn	İy 'āŧıƧān iy 'āŧıƧān ben cān u cānān bulmıŧam İy ŧādıƧāt iy ŧādıƧāt küfrümde imān bulmıŧam	Zerrem Ƨaçan 'āŧıƧ ola ŧemse irer iy ŧemseddīn Zerrem Ƨatında zerre ŧems 'ālemde tābān bulmıŧam	gazel/ 6	ilahi	--/ /--/ /--/ /--/	Mevlānā ŧemseddīn Rāst Ravvaħallāhu Ruħahu
60a/ 68a	Cāmī			gazel/ 6	ilahi	?	Mevlānā Cāmī Rāst Raħimehullāhu
60a/ 68a	Cāmī			gazel/ 6	ilahi	--/ /--/ /--/ /--/	Mevlānā Cāmī Rāst 'Aleyhi'r- Raħmetü ve'l- Ġufrān
60b/ 68b	ĤaƧıƧı	Derd-ile gōñül Ƨılır cūŧı ¹⁰⁴ Derdini çü 'ıŧıƧı eyledi nūŧ	ĠarƧ olsa ĤaƧıƧı 'ıŧıƧa tañ mı Deryāya olup-durur yolu tuŧ	gazel/ 13	ilahi	--./- -./--	ĤaƧıƧı Nevrallāhu Ĥabrehu
61a/ 69a	ĤaƧıƧı	Sevdā-yı 'ıŧıƧıñ yār dīvānesi menem men ŧem'-i cemālinüñ dōst pervānesi menem men	Olma delü ĤaƧıƧı sen uŧlulanma ħaƧıƧa ¹⁰⁵ ŧūfıleriñ bilürler dīvānesi menem men	gazel/ 7	ilahi	--./- -./- -./- -	Eyzan Leħü Ĥuddise Sırruhu
61b/ 69b	ĤaƧıƧı	'ıŧıƧ āteŧi-durur gōñüle cān didükleri Derdüñ-durur hemāñ bize dermān didükleri	Eksükligüñ ĤaƧıƧı bilüp bağla Ƨullığa Bilüñ ki bu-durur Ƨula 'ırfañ didükleri	gazel/ 9	ilahi	--./- -./- -./- -	Veleħü Eyzan 'Aleyhi'r- Raħmetü ve'l- Ġufrān
62b/ 70b	ĤaƧıƧı	Zehi Ka'be ki ħayālūñ ola mīr-i ħāc ¹⁰⁶ İde cemāl-i zātı ¹⁰⁷ tavāfın ol ħüçāc	Oldı ĤaƧıƧı ħayret-i 'ıŧıƧıñda ħarƧ-ı nūr Gōñlinden uranı bu lezzet-i baħr-i emvāc ¹⁰⁸	gazel/ 9	ilahi	--./- -./- -./- -	Veleħü Eyzan Ravvaħallāhu

¹⁰² külle lisāndan: küllü'l-lisāndan (İsen, 1990, s. 41).

¹⁰³ Bu kelime mecmuadan okunamadığı için *Divan*'dan alınmıştır (İsen, 1990, s. 41).

¹⁰⁴ derd-ile gōñül Ƨılır: derd-ile Ƨılır yine gōñül (Boz, 2017, s. 374). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

¹⁰⁵ ħaƧıƧa: ki ħaƧıƧ (Boz, 2017, s. 686). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

¹⁰⁶ zehi Ka'be ki ħayālūñ ola: zī-Ka'be ki ħayālūñ ola aña (Boz, 2017, s. 172). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

¹⁰⁷ zātı: zāt-ıla (Boz, 2017, s. 172). [Vezin açısından *Divan*'daki uygundur.]

¹⁰⁸ uranı bu lezzet-i baħr-i emvāc: uralı bu ledünni baħr emvāc (Boz, 2017, s. 172). [Mecmua ve *Divan*'daki mısraların her ikisi de vezin açısından kusurludur.]

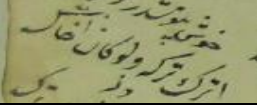

						-./-.	Ruḥahü'l-'Azîz
63a/ 71a	Gülşenî	'Işk ehline cennet gibi yüzün gül-i gülzâr-imiş 'Aşık olanın cenneti ma'sûḡdan dîdâr-imiş	Nür-ı tecellî ¹⁰⁹ sırrını vechün gören bilür nedür K'ol Rûşeniden Gülşenî gördüğü nür-ı yâr-imiş ¹¹⁰	gazel/ 5	ilahi	--. /--. /--. /--.	Mevlânâ Gülşenî Râst Ravvahallâhu Ruḥahu
63b/ 71b	Ḥasan	Ben beni bende bulmuşam Cân-ı cihân ben olmuşam Cümle cihâna ṭolmuşam Cân-ı cihân ben olmuşam	Gerden-i cânda iy Ḥasan 'Işk-ı ilâhîdû[r] resen Şevk-ile bunı dî ki sen Cân u cihân ben olmuşam	koşma/ 5	ilahi	8'li hec e	Mevlânâ Ḥasan Râst Ravvahallâhu Ruḥahu
64a/ 72a	Cemâlî	Cân u baş terk itmedin cânânı ârzü eyleme Zünnârı bildin kesmedin imânı ârzü eyleme ¹¹¹	Dök Cemâlî göz yaşın 'âlemde rûsvây olıgör Ad u şandan geçmeseñ Raḥmânı ârzü eyleme	gazel/ 5	ilahi	--. /--. /--. /--.	Cemâlî Fermâyed Nevvarallâhu Kâbrehu
64b/ 72b	Cemâl-i Ḥalvetî	İraḡdan isteyen bulmaz ḥaḡḡat şâh-ı sulṭânı Yâkındur saña senden ol oḡımaduñ mı Ḳur'ânı	Cemâl-i Ḥalvetî sen de götürdüñ bilmedüñ sırr ne Ḳatı nefsuñe zûlm itdüñ ṭutuban buyruḡ-ı ḡânı	gazel/ 7	ilahi	---. /---. /---. /---.	Cemâl-i Ḥalvetî Râst Ravvahallâhu Ruḥahu
65a/ 73a	Cemâl-i Ḥalvetî	Ḥaḡḡat şem'ine perde ne ḡikmetden vücûd oldı Anuñ zıllı-iken aña bu şüretten şühûd oldı	Cemâl-i Ḥalvetî dir kim Ḥaḡuñ ef'âlidür görnen Egerçi 'âlem içinde nice dürlü vücûd oldı	gazel/ 7	ilahi	---. /---. /---. /---.	Cemâl-i Ḥalvetî Fermâyed Nevvarallâhu Kâbrehu
65b/ 73b	Gülşenî	'Işk-ıla diyüp ene'l-Ḥaḡ gör ne Mañşür olmuşam Keḡretümde vaḡdet içre çünki mestür olmuşam	Zıkr iderken 'ışkuñ-ıla fikrûñ idüp uş meni Zâkir-iken Gülşenî -veş 'ayn-ı mezkûr olmuşam	gazel/ 5	ilahi	--. /--. /--. /--.	Gülşenî Fermâyed Raḡmetullâhu Te'âlâ
66a/ 74a	Fütüḡî	Ol âsitâne yüz sürüp Derbân olayın varayın Bir nâ-tüvân bende-iken Sulṭân olayın varayın	İy Fütüḡî bilgil hemân Cürm ü günâh olmaz nihân Emr-i Ḥaḡa [ben] her zamân Fermân olayın varayın	koşma/ 5	ilahi	8'li hec e	Fütüḡî Fermâyed Nevvarallâhu Kâbrehu
66b/ 74b	Şemseddin	Her zamân göñlüm evin virân ider gavḡâ-yı 'ışk	Ṭîb-ı enfâsuñ cihânı ṭıtdı Şemseddin temâm Bir araya gerçi micmer gibi dikdi pây-ı 'ışk	gazel/ 7	ilahi	--. /--. /--.	Mevlânâ Şemseddin Râst

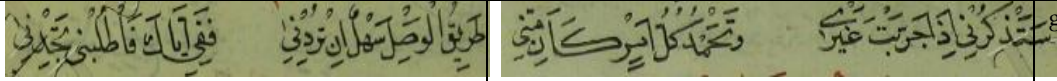
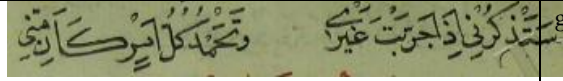
¹⁰⁹ nür-ı tecellî: Tür u tecellî (Akay, 1996, s. 86).

¹¹⁰ nür-ı yâr-imiş: nür u nâr-ımuş (Akay, 1996, s. 86). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

¹¹¹ Mısra vezin açısından kusurludur.

		Dār-ı zülfinde beni berdâr ider sevdâ-yı ‘ışk				/-.-	Ravvahallâhu Ruḥahü'l-'Azîz
67a/ 75a	Ġarîbî	Naḳdûrî vir râh-ı ‘ışka menzil-i ḳurbiyyet al Cenneti dîdâra şat cân-ile maḳbûliyyet al	Āfitâbuñ tâbına yanma Ġarîbî zerre-veş ‘Âḳil-iseñ kāyinātuñ cânibinden ‘ibret al	gazel/ 5	ilahi	-.-- /-.- /-.- /-.-	Ġarîbî Râst Raḥmetullâh
67a/Dk75 a	_	Beyza-ı zâğı ḳosañ tâvûs-ı ḳudsî altına Cennet-i ḥuld-ı berîn içre aña yir eyleseñ Mîve-i cennetle âb-ı Kevḍer-ile besleseñ Zâğdur peydâ olan biñ dürlü tedbir eylesen		?	?	-.-- /-.- /-.- /-.-	Güft Ḥazret-i ‘Ali
67a/Dk75 a	_	Hoş buyurmuşdur bunı ehl-i idrâk 		müfred	?	?	Ve Lehü
67a/Dk75 a	_	Ferîd-i rûzigâr olsa lisân-ı @ilm-ile bir Türk Mizâcın[d]a anuñ aşlâ eşeklik olmaya eksik		müfred	?	-.-- /-.- /-.- /-.-	Ve Lehü
67a/Dk75 a	_	Türke bir vech-ile âdem dimezem billâhî İ’tikâd itmeme [aña] irse semâya külahı		müfred	?	-.-- /-.- /-.- /-.-	Ve Lehü
67b/ 75b	Cemâl-i Ḥalvetî	‘İşk deryâsında ḡarḳ olsam diyen cânndan geçe Maḥv idüp kendü vücûddan zenb-i ‘isyândan geçe	Gel Cemâl-i Ḥalvetî bülbül gibi terk eyle cân Lezzeti bulup bu nefsün ḡülsitânından geçe	gazel/ 7	ilahi	-.-- /-.- /-.- /-.-	Cemâl-i Ḥalvetî Fermâyed Nevvarallâhu Ḳabrehu
68a/ 76a	Cemâl-i Ḥalvetî	Ṭâlibüm diyen niçün feryâd u efgân eylemez Ya niçün şımaz bu ten gencini nâlân eylemez	Bu Cemâl-i Ḥalvetî bir lâubâlî kimsedür Döst yolında cân virenden sırrı pinhân eylemez	gazel/ 7	ilahi	-.-- /-.- /-.- /-.-	Cemâl-i Ḥalvetî Fermâyed Nevvarallâhu Ḳabrehu
68b/ 76b	Ḥalvetî	Bu göñül milkini uş yağmaladı sultânı hû Aldı cân iklimini ḳurdı hemân eyvân hû	Bu Ḥalvetî sözünüñ sırrını ol hûdan bilüñ ¹¹² Söyleden dilini hûdur sırr-ı hûdur cân-ı hû	gazel/ 9	ilahi	-.-- /-.- /-.- /-.-	Ḥalvetî Fermâyed Raḥmetullâhu Te’âlâ

¹¹² Mısra vezin açısından kusurludur.

69b/ 77b	Yûnus	Cânlar fidâ yoluña Bu cân kayusu degül Sen cânı gerek baña Cihân kayusu degül	Dirler 'âşık Yûnusa Añlar bile gidelüm Baña döstüm kayusu Kârvân kayusu degül ¹¹³	koşma/ 5	ilahi	7'li hec e	Yûnus Emre Fermâyed Ravvahallâhu Ruḥahü'l-'Azîz
69b/ 77b	Gülşenî	Girüp meydân-ı 'ışk içre başın top eyleyen gelsün Ayak yirine başını o meydâna koyan gelsün	Cihânı terk iden giyer başına Rüşenî tâcin O tâci Gülşenî gibi bu terk-ile geyen gelsün	gazel/ 7	ilahi	--- /--- /--- /---	Gülşenî Râst Kuddise Sırruhu
70a/ 78a	Cemâlî	Çün beyân oldı rumûz-ı 'allemel-esmâ ¹¹⁴ bize Rüşen oldı nükte-i sırr-ı Şeb-i İsrâ ¹¹⁵ bize	İy Cemâlî gâfil olma ol hümâyün-pîşeyüz Kim kılar her dem tecellî Kâfdan 'Ankâ bize ¹¹⁶	gazel/ 9	ilahi	--- /--- /--- /---	Cemâlî Fermâyed Nevvarallâhu Kâbrehu
71a/ 79a	Cemâl-i Ḥalvetî	Tecellî eyleseñ 'ayn-ı devâdur İçürmek anı 'uşşâka revâdur	Cemâl-i Ḥalvetî hiç nesne bilmez Senüñ nûruñdan özge ol şifâdur	gazel/ 5	ilahi	--- /--- /---	Cemâl-i Ḥalvetî Fermâyed Raḥmetullâhi Te'âlâ
71a/ 79a	Cemâlî	Cân dirîğ iden irişemez vaşl-ı nigâra Kılmaz nazarı bülbül olan gökdeki gâra	Nefsüñi Cemâlî kılagör pâk latîf sen Tâ fazlı irişe giresin Ḥalvetî dâra	gazel/ 5	ilahi	--./- -./- ./--	Cemâlî Fermâyed Nevvarallâhu Kâbrehu
71b/ 79b	[Ġazâlî] ¹¹⁷			gazel/ 9	ilahi	?	Şi'r
72a/ 80a	Yûnus	İşidüñ hey yârenler Kıymetli nesnedür 'ışk Degmelere bitimez	Miskîn Yûnus neylesün Derdin kime söylesün 'İşkuñ odına yansun	koşma/ 6	ilahi	7'li hec e	Yûnus Fermâyed

¹¹³ Bu dörtlük *Divan'* da;

Yûnusu öğütlerler kalk kervân göçdü derler

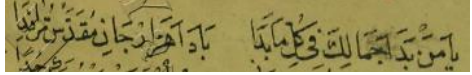
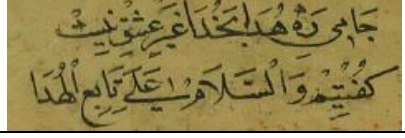
Ben menzile erişdim kervân kayısı değil şekindedir (Tatçı, 2008, s. 180).

¹¹⁴ Bu terkip şu ayetten iktibasır: "Ve allemel âdemel esmâe kullehâ: ve Allah, Adem'e bütün isimleri öğretti..." (Kur'an-ı Kerim 2: 31).

¹¹⁵ şeb-i isrâ: şeb-i esrâ (Ayan, 1990, s. 320). [Mana açısından Mecmua'daki uygundur.]

¹¹⁶ Bu gazel *Cemâlî Divanı*'nda bulunamamıştır (Karaman, 2002). Ancak *Nesîmî Divanı*'nda aynı gazele rastlanmıştır (Ayan, 1990, s. 320). Bu duruma makalenin inceleme kısmında ayrıca değinilmiştir.

¹¹⁷ Bu gazel Arapça bir eser içinde Ġazâlî'ye ait gösterilmektedir (Abdulmahmûd, 2019, s. 421).

		Hürmetli nesnedür 'ışk	Key tatlu nesnedür ışk				
72b/ 80b	Şeyhî	Hoş menzil-idi dehr degülmissa fenâsı Hoş maḥrem-idi 'ömr olurmussa bekâsı	Şeyhî bilür anı bu kamu kaçdı vü dānī K'oldı dil ü cānuñ biri 'āşī biri kāsī Tehzīb-i şifāt itmege tedbīr-i 'amel kıl Taḫdīr-iledür gerçi ki olmış u olası	kaside/ 26	ilahi	--./- -./-- ./--	Kaşīde-i Şeyhü'ş-Şu'arā Şeyhî Raḥmetullāhi 'Aleyh
74b/ 82b ¹¹⁸	Muştafā	Çünkim alur işbu tāc u taḫt devr-i rüzīgār Terk idüp bu raḫt u baḫt bir nemed kıl ihtiyār ... Ceḫd kıl senden kala dünyāda bir hoş yādigār Ḥāşılı bu devr elinden oldı 'aqlum tarumar	Çün kim eşcāruñ külāhın kapdı peyk-i bī-direng Kırdı ezḫāruñ çerisin itmedin bir laḫza ceng ... Olmuşam ḫayrān u vālih yimeden afyon u beng Bil saña kim aşşı itmez Muştafā bu nām u neng	muaşşer/ 6	ilahi	--- /--- /--- /---	Mevlānā Sulṫān Muştafā Rāst
77a/ 85a ¹¹⁹	Cemāl-i Ḥalvetî	İ ğāfil niçeye degin öziñi kulasın maḫcüb Gel imdi yıḫ ḫicābuñı ḫatında ol Ḥaḫuñ maḫbüb	Cemāl-i Ḥalvetî derviş tutuñ söyledügin ma'zür Müyesser tā size evvel ezelden nüş olan meşrüb	gazel/ 7	ilahi	--- /--- /--- /---	Mevlānā Cemāl-i Ḥalvetî Rāst 'Aleyhi'r- raḫmetü
77b/ 85b	Cāmî				ilahi	--./- -./- -./-	Mevlānā Cāmî Rāst Raḥmetullāhi Te'ālā
78a ¹²⁰ / 86a	[Ferağ Kaydı]	Temmet bi-'avnillāhi Ḥayra yazsun şerrini anuñ Kirāmen kātibin Her kim añarsa du'ādan işbu ḫaṫtuñ kātibin				--- /--- /--- /---	

¹¹⁸ 84b'de der-kenar hâlinde mecmuanın hattından farklı bir hatla bazı tarifler ve fevaid addedebilecek notlar yer almaktadır.

¹¹⁹ 85a'da der-kenar hâlinde mecmuanın hattından farklı bir hatla bir muhtasar zeyli vardır.

78b'de mecmuadan farklı bir hatla Derviş mahlasıyla;

Eger zāhid sorar-iseñ bize ḫadrüñ cevābını

Ḥaḫikat ḫadre irendür aça göñül kitābını

matlalı bir şiir yer almaktadır. Ancak Gölpınarlı(1932) bu şiiri *Kaygusuz Vizeli Alaaddin* adlı kitabında yayınlamıştır (s. 50).

KAYNAKÇA

- Abdulmahmûd b. N. D. (2019). *Ravzu'l me'ânî ve mecâlisü'l-'üns ve't-tehânî*. Beyrut, Lübnan: Books-Publisher.
- Akay, M. (1996). *İbrâhim Gülşenî'nin divanı* (Doktora tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>.
- Ayan, H. (1990). *Nesîmî divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Aydemir, Y. (2007). Metin neşrinde mecmûaların rolü ve karşılaşılan problemler. *Turkish Studies*, 2/3, 122-137. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.118>.
- Aydemir, Y. (2013). Mecmualara sorulması gereken sorular. *Turkish Studies*, 8/1, 51-64. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4633>.
- Azamat, N. (2000). İbrâhim Gülşenî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi* (C. 21, s. 301-304). İstanbul: Divantaş.
- Bağceci, M. & Deniz, R. (2019). *Şeyh İbrahim Tennûrî ve Gülşen-i Niyâz*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay.
- Baltacı, C. (2011). *Tasavvuf lügatı*. İstanbul: Gelenek Yay.
- Bilgin, A. A. (2007). Nesîmî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi* (C. 33, s. 5-6). İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Boz, E. (2013). Yûsuf Hakîkî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi* (C. 44, s. 137-155). İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Boz, E. (2017). *Hakîkî divanı*. Erişim adresi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194363/hakiki-divani.html>. Erişim tarihi: 15.03.2020.
- Çakır, M. & Koncu, H. (2012). Şairleri yetiştiren bir kaynak olarak mecmûa. E. N. İşli (Ed.), *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı içinde* (s. 117-134). İstanbul: Turkuaz Yay.
- Çavuşoğlu, M. & Tanyeri, M. A. (1981). *Hayretî divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Çelebi, A. H. (2015). *Eşrefoğlu divanı*. Ankara: Hece Yay.
- Ekinci, R. (2013). *Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî. Vefâyât-ı Ayvansarâyî*. İstanbul: Buhara Yay.
- Ergun, S. N. (1936). Âşık Paşa. *Türk şairleri*, (C. 1, s. 129-144). İstanbul: Bozkurt Matbaası.
- Erünsal, İ. E. (2006). Murad Molla Kütüphanesi. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi* (C. 31, s. 188). İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Gölpınarlı, A. (1932). *Kaygusuz Vizeli Alâaddin*. İstanbul: Remzi Kitaphanesi.
- Gölpınarlı, A. (1936). Âşık Paşa'nın şiirleri. *Türkiyat Mecmuası*, 5, s. 87-100. Erişim adresi: <https://b-ok.asia/book/3510960/1d3362>. Erişim tarihi: 24.02.2020
- Gürbüz, M. (2012). Şiir mecmuaları üzerine bir tasnif denemesi. E. N. İşli (Ed.), *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı içinde* (s. 97-113). İstanbul: Turkuaz Yayınları.
- İsen, M. (1990). *Usûlî divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Karaman, N. N. (2002). *Cemâlî divanı*. İstanbul: Kitabevi.
- Kaya, B. A. (2012). Usûlî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi* (C. 1, s. 213-214). İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

- Kılıç, A. (2012). Şiir mecmualarının tasnifine dair. E. N. İşli (Ed.), *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı* içinde (s. 75-96). İstanbul: Turkuaz Yay.
- Köksal, M. F. (2012). Metin neşrinin ana esasları. *Türklük Bilimi Araştırmalar Dergisi*, 31, 179-209. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16972/177348>. Erişim Tarihi: 15.03.2020.
- Köksal, M. F. (2012a). Şiir mecmûalarının önemi ve mecmûaların sistematik tasnifi projesi (MESTAP). E. N. İşli (Ed.), *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı* içinde (s. 409-431). İstanbul: Turkuaz Yay.
- Köksal, M. F. (2017). Dinî-tasavvufî Türk musikîsi araştırmalarında ihmal edilen bir yazma türü: ilâhî mecmuaları ve mühim bir ilâhî mecmuası. Ş. Özdemir & A. Gün (Ed.), *Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Mûsikî Sempozyumu* içinde (s. 331-336). Ankara: Kibatek.
- Kurnaz, C. (1998). Hayâlî Bey. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi* (C. 17, s. 5-7). İstanbul: Divantaş.
- Levend, A. S. (1984). *Türk edebiyatı tarihi* (C. 1). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Özdil, H. (2014). 19. yüzyıl İstanbul'unun ilim merkezlerinden Murad Molla Tekkesi ve Kütüphanesi. F. M. Emecen & A. Akyıldız & E. S. Gürkan (Ed.), *Uluslararası Osmanlı İstanbulu sempozyumu II* içinde (s. 609-636). İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Yay.
- Pekolcay, A. N. & Uçman, A. (1995). Eşrefoğlu Rûmî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi* (C. 11, s. 480-482). İstanbul: Divantaş.
- Tatçı, M. (1998). Hayretî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi*, C. 17. İstanbul: Divantaş.
- Tatçı, M. (2008). *Yûnus Emre divanı II*. İstanbul: H Yay.
- Tayşi, M. S. (1993). Cemâl-i Halvetî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi*, C. 7. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Vakıf Yayınları İşletmesi.
- Uzun, M. (2000). İbrâhim Tennûrî. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi*, C. 21. İstanbul: Divantaş.
- Uzun, M. (2003). Mecmûa. *Türkiye diyanet vakfı İslâm ansiklopedisi* (C. 28, 265-268). Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Uzun, M.(1981). İlâhî. *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi devirler/ isimler/ eserler/ terimler*, C. 4. İstanbul: Dergah Yay.
- Yavuz, K. & Yavuz, O. (2016). *Muhibbî divanı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.